

سازمان حج و زیارت و
بعثه مقام معظم رهبری

بسم الله الرحمن الرحيم

همراه زائران حج تمتع (۲)

نویسنده:

مرکز تحقیقات حج

ناشر چاپی:

مشعر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

همراه زائران حج تمتع (۲)

مشخصات کتاب

نام کتاب: همراه زائران حج تمتع(۲)

نویسنده: مرکز تحقیقات حج

موضوع: مباحث اجتماعی و سیاسی

زبان: فارسی

تعداد جلد: ۱

ناشر: نشر مشعر

مکان چاپ: تهران

نوبت چاپ: ۱

ص: ۱

اشاره

ص: ۲

ص: ۳

ص: ۴

ص: ۵

ص: ۶

ص: ۷

ص: ۸

ص: ۹

پیش‌گفتار

حمد و سپاس خدای سبحان را سزاست که در کمال صحت و سلامت، توفیق انجام یکی از فرایض بزرگ اسلامی، یعنی حجّ تمتّع و زیارت خانه‌ی خود و نیز درک زیارت حرم مطهّر پیامبر عظیم‌الشّأن اسلام صلی الله علیه و آله و بارگاه ملکوتی ائمه‌ی معصومین علیهم السلام در بقیع را نصیبمان کرده است.

حال که خداوند منّان ما را به مهمانی خود مفتخر و این سعادت بزرگ را به ما عطا فرموده، شایسته است که به پاس این توفیق و لطف الهی، از آن لحظه که آهنگ سفر می‌کنیم، عزم خود را جزم نماییم تا با روحی والا ـ و عزمی راسخ، رفتار و گفتار و اندیشه‌مان را چنان سازیم که زیبنده‌ی مهمانی اوست.

از لحظه‌ی ورود به فرودگاه جدّه یا مدینه و حضور در سرزمین وحی، رسالتی دیگر بر دوش ما قرار می‌گیرد و نگاه‌هایی که به سوی ما دوخته می‌شود، هر یک از ما را نماینده‌ی ملت بزرگ ایران قلمداد می‌کند. از یک سو،

ص: ۱۰

فرهنگ و تمدّن کهن و درخشان ایران اسلامی؛ و از سوی دیگر عظمت ملّت فداکار و بزرگ ایران و خون پاک شهیدان والامقام و امام شـهداء (ره)، یکایک ما را بر آن می‌دارد که در فراسوی مرزها، چنان عمل کنیم که آیینه‌ای تمام‌نما از آن همه عظمت، شکوه، جهاد، ایثار و اخلاص را در مقابل دیدگان برادران و خواهران مسلمان خود از دیگر کشورهای جهان به نمایش بگذاریم.

ای عزیز! برای پیشبرد بهتر امور خود در طول سـفر و تنظیم برنامه‌هـای خود بـا شورای فرهنگی کـاروان که در طول سـفر برای بهینه سازی برنامه‌ها تلاش می کند مشورت نمایید.

*** زائران محترم!

ضمن آرزوی سلامتی و سفری خوش برای شما، قبولی طاعات و زیارت‌هایتان را از درگاه ایزد متعال خواهانیم.

چنان‌که می‌دانیـد، این‌گونه سـفرهای معنوی بسـیار کوتاه و گـذرا هسـتند، پس بایـد از آموخته‌های دیگران که در سال‌های گذشـته این‌گونه سـفرها را تجربه کرده‌اند، اسـتفاده نماییم. مجموعه‌ی حاضـر، یادداشت‌ها و تذکّرات لازم را که با بهره‌گیری از تجربیات و راهنمایی‌های مسؤولان و کارگزاران حج در طول چندین سال تهیّه و تنظیم شده است، در بر دارد، بدان امید که با به‌کارگیری آنها شما نیز همچون

ص: ۱۱

افراد باسابقه، به طور کامل از ابعاد معنوی این سفر روحانی بهره‌مند شوید. توجّه داشته باشید که این مجموعه، شما را از مطالب و تذکّراتی که مدیر و روحانی محترم کاروان در جلسات ارائه می‌نمایند، بی‌نیاز نمی‌کند.

این مجموعه در ۱۶ بخش تنظیم شده است:

۱- مقدّمات سفر؛

۲- فرودگاه؛

۳- در شهرهای مدینه و مکه؛

۴- بهداشت؛

۵- در محل سکونت؛

۶- تغذیه؛

۷- حمل و نقل

۸- بازار

۹- تذکرات در مورد برخی احکام حرمین

۱۰- تذکراتی در بخش مناسک

۱۱- تذکرات مربوط به وقوف در عرفات

۱۲- تذکرات وقوف به مشعرالحرام

۱۳- تذکرات ایام حضور در منا

۱۴- توصیه‌های برای پس از سفر

۱۵- فرم‌ها

۱۶- اسرار حج (دیدار شبلی با امام سجاد علیه السلام)

ص: ۱۲

ص: ۱۳

جغرافیای عربستان

موقعیت عربستان:

عربستان کشوری آسیایی است که در منطقه استراتژیک خاورمیانه قرار دارد و بزرگ‌ترین کشور این منطقه می‌باشد.
این کشور بخش بزرگی از شبه‌جزیره عربستان یعنی حدود ۸۵ درصد این شبه‌جزیره را تشکیل می‌دهد. از غرب و شرق به دریای سرخ و خلیج‌فارس مرتبط است و همین دسترسی به آب‌های آزاد این امکان را برای این کشور به وجود آورده تا از دو سوی آن برای حمل و نقل‌های دریایی و واردات و صادرات استفاده شود. مرز دریایی این کشور را حدود ۲۶۴۰ کیلومتر برآورد کرده‌اند که بیشترین مرز آبی کشورهای منطقه است.

مساحت:

عربستان سعودی ۲ میلیون و ۲۴۰ هزار کیلومتر مربع برابربا ۸۶۴ هزار و ۸۶۹ مایل مربع وسعت دارد. این وسعت

ص: ۱۴

تقریباً ۱/۵ برابر ایران، سه برابر فرانسه و چهار برابر عراق است. لیکن حدود ۷۵ درصد از این وسعت را بیابان‌های خشک و بی‌آب و علف پوشانده‌اند. سه صحرای بزرگ «نفود»، «دهنا» و «ربع‌الخالی» مهم‌ترین کویرهای عربستان هستند. عربستان از نظر هندسی بیشتر به شکل یک مستطیل طولانی است به گونه‌ای که طولانی‌ترین قطر طولی این کشور که از خلیج عقبه شروع و تا بندر جده امتداد می‌یابد، ۲۲۶۰ کیلومتر است و قطر دیگر آن که عرضی است، از بندر ظهران در کنار خلیج‌فارس در شرق شروع و تا بندر جده در کنار دریای‌سرخ ادامه دارد ۱۲۶۰ کیلومتر می‌باشد.

همسایه‌ها:

کشور عربستان سعودی نخستین کشوری است که به نام بنیانگذاران آن نامیده شده است از شمال به کویت، عراق و اردن، از شرق به خلیج‌فارس، قطر و امارات متحده عربی و از جنوب به کشورهای عمان و یمن محدود است و تمامی مرزهای غربی این کشور را کرانه‌های دریای سرخ در بر گرفته است. عربستان به دلیل برخورداری از ۴۴۱۵ کیلومتر مرزهای زمینی، بیشترین اختلاف را با کشورهای همسایه خود از جمله با دو کشور عربی جمهوری یمن و سلطنت‌نشین عمان داشته که در سال‌های اخیر برای رفع این اختلافات گام‌هایی برداشته شده است.

ص: ۱۵

نواحی سه‌گانه:

جغرافی‌دانان، عربستان را به طور کلی به چهار منطقه و سه ناحیه تقسیم می‌کنند. ارتفاعات غربی که از خلیج عقبه شروع و به حجاز و عسیر در جنوب پایان می‌یابد، منطقه نجد که در مرکز شبه‌جزیره عربستان است، منطقه احساء که در سواحل جنوبی خلیج‌فارس قرار دارد و در نهایت منطقه کویری و بیابانی که منطقه قابل توجهی از مساحت این کشور را پوشانده است. اما سه ناحیه عربستان را «تهامه»، «نجد» و «حجاز» نامیده‌اند که تهامه از سواحل دریای سرخ تا سرزمین نجران است، ناحیه نجد شامل منطقه وسیعی در مرکزیت عربستان است و کانون شکل‌گیری فرقه وهابیت و دولت سعودی است و سرانجام ناحیه حجاز که از شمال‌غربی شروع و تا جنوب‌غربی کشور امتداد دارد و شهرهای مقدس مکه و مدینه و نیز بندر استراتژیک جده را در بر گرفته است.

آب و هوا:

کشور عربستان سعودی در منطقه نیمکره شمالی و نزدیکی خط استوا واقع شده و به همین دلیل خورشید بر این کشور به صورت مستقیم می‌تابد به گونه‌ای که درجه حرارت در برخی مناطق این کشور بسیار طاقت‌فرساست. به دلیل همین نزدیکی به استوا اختلاف دما و نیز مدت روشنایی و

ص: ۱۶

تاریکی بین فصول اختلاف اندکی وجود دارد. به دلیل وجود صحراها و گرمای شدید هوا، میزان نزولات جوی در عربستان بسیار اندک است، به گونه‌ای که در ریاض سالانه حدود یکصد میلی‌متر و در جده تا ۸۵ میلی‌متر باران می‌بارد. در حالی که در بندر انزلی ما بعضی از روزها تا ۲۰۰ میلی‌متر باران می‌بارد.

تقسیمات کشوری (مناطق) و نحوه اداره مناطق:

کشور عربستان سعودی از نظر تقسیمات کشوری (اداری) به ۱۳ منطقه یا استان تقسیم شده و مسؤولیت اداره هر منطقه برعهده یک امیر از خاندان بزرگ سعودی است.

این امرا در حوزه تحت مسؤولیت خود از اختیارات کامل برخوردار هستند و سطح آنان از نظر کشوری در مرتبه وزرا است. مناطق ۱۳ گانه عربستان عبارتند از: الشرقیه، الریاض، الحائل، القصیم، التبوک، المدینهٔالمنوره، مکهٔالمکرمه، الباحه، العسیر، نجران، جوف، جیزان و الحدودالشمالیه که مهم‌ترین مناطق از نظر مذهبی مدینه و مکه و از نظر اقتصادی منطقه شرقیه است که بیشترین سکنه آن‌را شیعیان تشکیل می‌دهند.

جمعیت:

طبق آخرین سرشماری صورت گرفته جمعیت عربستان

ص: ۱۷

سعودی ۲۳/۵ میلیون نفر است که بـا احتسـاب مساحت آن (۲۲۴۰۰۰۰ کیلومـتر مربع) تراکم نسبی جمعیت در هر کیلومتر مربع ۱۲ نفر می‌باشد. ۸۵ درصد مردم عربسـتان در شهرها و ۱۵ درصد در روسـتاها زندگی می‌کنند. حدود ۷ میلیون نفر یعنی حـدود ۱۳ از این جمعیت را مهـاجران به این کشور تشـکیل می‌دهنـد که قسـمت اعظم آن اتباع چشم‌بادامی کشورهای جنوب‌شـرق آسـیا و اتباع کشورهای شـبه قاره هنـد هسـتند که به کارهای فنی و خـدماتی اشـتغال دارنـد. رشـد جمعیت عربسـتان حدود ۳/۲ درصـد است و کارشـناسان پیش‌بینی کرده‌انـد، چنانچه رشد جمعیت به همین وضـعیت ادامه یابد در سال ۲۰۲۵ جمعیت عربسـتان به ۷۰ میلیون نفر بالغ گردد.

ص: ۱۸

ص: ۱۹

مقام معظم رهبری:

مردمی را که می‌خواهنـد مسافر حج شوند از پیش در آنها ظرفیت و آمادگی بوجود بیاورند با تهیه کتاب، با برنامه‌های گوناگون، با آموزش و بیان مسائلی که احتیاج دارند، چه مسائل فقهی، چه مسائل اجتماعی و سیاسی و اخلاقی و معنوی و عبادی و عرفانی و ...

بخش اول: مقدمات سفر

۱. پس از اعلام نوبت تشرف از سوی سازمان و پذیرفته شدن اولیه در کاروان باید به پزشک مراجعه و آزمایشات و معاینات لازم را انجام دهیـد و پس از اطمینان از سـلامت، فیش مابه التفاوت سـفر حـج را به حساب مربوطه واریز کنیـد، عوارض خروج از کشور را بپردازیـد، هزینه‌های داخل ایران را به حساب اعلام شده از سوی مدیر کاروان وازیر کنید. اگر گذرنامه ندارید حتماً در اسـرع وقت برای دریافت آن اقدام نمایید (هر فرد یک گذرنامه) و اگر دارید اعتبار آن را که باید از تاریخ اعزام هفت ماه باشد کنترل کنید.

* توجه داشـته باشـید که پس از پرداخت مابه التفاوت و هزینه‌های داخل کشور که به حساب مدیر کاروان واریز می‌کنید هیچ وجه دیگری نباید بپردازید. (البته پول قربانی،

ص: ۲۰

واکسن منتزیت، ساک و ... جداگانه دریافت می‌شود)

۲. پس از پـذیرش در کاروان، گـذرنامه‌ها در ماه شوال (۳۵ روز قبل از اعزام) توسط مـدیر کاروان جمع‌آوری می‌شود و سـپس از طریق سازمـان حـج و زیـارت برای گرفتن روادیـد به سـفارت عربسـتان ارسـال می‌گردد و بعـد از صـدور روادیـد، به مـدیر کاروان بازگردانده می‌شود و وی برای گرفتن بلیت به فرودگاه یا سازمان حج مراجعه می‌کند. در بلیت، علاوه بر شـماره‌ی صـندلی، تاریخ، شمـاره و ساعت پرواز رفت و برگشت نیز درج شـده است. پس از صـدور بلیت، تمام مـدارک نزد مـدیر کاروان خواهـد مانـد و به هنگام تشـرف، در وقت و مکان مناسب به شـما تحویل داده می‌شود (زائرین پس از تحویل مـدارک، رسـید را دریافت و فرم رسـید پذیرش را امضاء نمایند تا از مقررات انصراف آگاهی یابند).

* گذرنامه شما تا پایان سفر در اختیار شما نخواهد بود.

* از به همراه داشـتن مـدارک اضافی ماننـد شناسـنامه- کارت شـناسایی محل کار، دسـته چک، کارت ملی و ... در سـفر خودداری کنید.

۳. به منظور حفظ سـلامت خود لازم است سوابق پزشکی و بیماری خاص و هر سوابق دارویی و معالجاتی خود را صادقانه در اختیار پزشک و مدیر کاروان قرار دهید تا در مواقع اضطراری مورد بهره‌برداری قرار گیرد. با

ص: ۲۱

راهنمایی وی از قرص‌ها و داروهایی که مصرف می‌کنید به اندازه موردنیاز همراه ببرید. خانم‌ها هم قبل از تشرف با پزشک زنان مشورت کنند.

۴. با توجه به اینکه آموزش مناسک و احکام و آداب و اسرار سفر و مسائل اجرایی و پزشکی در حج بسیار ضروری است و بر بینش و معرفت و آمادگی زائر برای این سفر عظیم الهی می‌افزاید لازم است در تمام جلسات کاروان (مدینه قبل ده جلسه و مدینه بعد ۱۲ جلسه) که قبل از سفر و طبق برنامه زمان‌بندی شده و موضوعات مشخص برگزار می‌شود، شرکت نمایید و به تذکّرات مدیر، روحانی و پزشک کاروان و دیگر مسؤولان با دقّت و توجّه کامل، گوش فرا دهید. از کتب، نوارها و های آموزشی که در اختیار شما قرار می‌گیرد استفاده نموده و آمادگی بیشتری کسب نمایید.

۵. با راهنمایی پزشک به یکی از مراکز درمانی مراجعه و واکسن‌های لازم را تزریق کنید و کارت‌ها را تا پایان سفر در اختیار داشته باشید، اعتبار کارت سه سال می‌باشد. چنانچه کارت دارای اعتبار دارید نیاز به تزریق مجدد واکسن نیست.

۶. مقدار واجب لباس احرام برای آقایان دو عدد حوله یا پارچه احرام می‌باشد، ولی اگر به سرما حساس هستید یا می‌خواهید از حوله برای حمّام استفاده کنید، یک حوله اضافی همراه خود ببرید، البته توجه داشته باشید که احرام‌ها

ص: ۲۲

ندوخته باشد. دو جفت دمپایی احرام (غیر ابری) و یک کمربند (که احتیاطاً دوخته نباشد)، نیز به همراه داشته باشید.

برای خواهران محترمه، یک دست لباس سفید احرام و مقنعه بلند کافی است، چون آنان می‌توانند در لباس‌های خود نیز محرم شوند. البته بایستی دقّت نمایند لباس احرام نازک نباشد، زیرا مواضع بدن در هنگام خیس شدن لباس یا عرق کردن، نمایان می‌شود و موجب خدشه‌دار شدن اعمال می‌گردد.

ضمناً خواهران محترمه لازم است آرم مخصوص کاروان را به چادر احرام خود نصب کنند تا در مواقع ازدحام، به راحتی شناسایی شوند.

* چون در این سال‌ها حج در فصل سرما قرار دارد داشتن لباس گرم مازاد هم توصیه می‌شود.

۷. وصیّت‌نامه‌ی خود را با آگاهی از اصول شرعی و قانونی، در دو برگ نوشته و یک برگ آن را در جای مخصوصی که اعضای خانواده از آن مطّلع باشند، قرار دهید و نسخه‌ای هم در دست خودتان باشد. در وصیت‌نامه طلب‌ها، بدهی‌ها، نماز و روزه قضا و سایر حقوق الهی و حقوقی را که مردم بر گردن شما دارند، ذکر نموده و سفارش‌های لازم را به اعضای خانواده نمایید و وضعیت خمس خود را نیز روشن کنید.

۸. برای تأمین آرامش هرچه بیشتر، زائران و بار همراه

ص: ۲۳

آنان از ابتـدا تا پایان سـفر تحت پوشـش بیمه‌ی ویژه‌ای قرار دارند که قرارداد آن با شـرکت بیمه توسط سازمان حجّ و زیارت منعقد شده است.

اگر مشـکلی در رابطه بـا بـار شـما ایجاد شـد، از طریق بیمه آن را جبران نماییـد. توجه داشـته باشـید که پول، جواهرات و ارز تحت پوشش بیمه نیستند.

۹. در طول سـفر در صورت نیاز می‌توانیـد با مراجعه به پزشک یا درمانگاه‌ها و بیمارسـتان هیئت پزشـکی، از درمان رایگان اسـتفاده نمایید.

۱۰. چنانچه به صورت دائم به ویلچر (صـندلی چرخ‌دار) نیاز داریـد، در ایران آن را خریداری کرده و یا از بهزیستی امانت بگیرید تا در طول سـفر راحت باشـید، امّـا اگر نیـاز همیشـگی نداریـد، در عربسـتان نیز می‌توانیـد به طور موقت ویلچر به امانت گرفته و از آن استفاده کنید.

۱۱. تهیه‌ی ارز برای هزینه‌های شخصی بر عهده‌ی زائران است. با هماهنگی مدیرکاروان، به بانک معرفی شده از سوی مدیر کاروان مراجعه و پس از پرداخت مبلغ ریالی، ارز مورد نیاز خود را تهیه نمایید.

۱۲. واحد پول عربسـتان سـعودی «ریال» و نرخ برابری آن با دلار تقریباً ثابت است؛ یعنی هر دلار آمریکا برابر با ۳/۷۵ ریال سعودی است. با این حساب ۱۰۰ دلار معادل ۳۷۵ ریال است. البته صرّافی‌های مکّه و مدینه، در برابر هر ۱۰۰

ص: ۲۴

دلار ۳۷۲ یا ۳۷۳ ریال می‌پردازند.

۱۳. شما می‌توانید با مراجعه به صرّافی‌های مورد اعتماد داخل ایران، یا صرّافی‌های مکّه و مدینه، دلار خود را به ریال سعودی تبدیل کنید، ولی انجام این کار در داخل کشور مقرون به صرفه‌تر است. ضمنا پیش از معاوضه‌ی دلار با ریال، شماره اسکناس‌های خود را یادداشت نمایید، زیرا ممکن است به مقدار پول شما پس بدهند ولی آن را با دلار تقلّبی عوض نمایند. مصرف کردن دلار و ریال تقلّبی در بازارهای عربستان پیگرد قانونی دارد.

* چک پول‌های ایرانی در عربستان مورد قبول نمی‌باشد.

۱۴. شایسته است برای این سفر تقریباً یک‌ماهه، وسایل زیر را به همراه داشته باشید:

قرص مسکّن (بدون کدئین)، سرماخوردگی و اسهال، چسب زخم، پماد سوختگی، مسواک و خمیردندان، پودر عرق‌سوز، سوزن و نخ سیاه و سفید و نخ دندان، ناخن گیر، ماسک، قیچی کوچک، ساعت زنگ‌دار، مقداری آجیل و تنقّلات، نبات، آلو، یک قاشق و چنگال و لیوان استیل، چند عدد سنجاق قفلی، لیف حمّام، صابون کوچک بی‌بو، تیغ خودتراش، کسیه کفش، خودکار و دفترچه‌ی یادداشت، قرآن و کتاب دعا، کلاه برای آقایان، چتر برای خانم‌ها، پیش‌بند برای حلق (مخصوص مردان)، بند عینک برای

ص: ۲۵

افرادی که از عینک استفاده می‌کنند، مقداری طناب برای بند لباس، گیره لباس، عطر یا موادّ خوش‌بوکننده (برای استفاده در زمانی که محرم نیستید)، زیرانداز پلاستیکی، پتوی مسافرتی سبک، دستمال کاغذی و پارچه‌ای و ....

۱۵. برای ارتباط با خانواده و بستگان می‌توانید اطلاعات محل استقرار خود را در هتل‌های مکّه و مدینه، از مدیر کاروان پرسیده و در اختیار آنان قرار دهید. این اطلاعات در کارت‌های شناسایی مخصوصی که به هر زائر می‌دهند، درج شده است. برای سهولت برقراری ارتباط می‌توانید با آوردن یک دستگاه گوشی تلفن همراه در عربستان سیمکارت اعتباری تهیه نمایید تا بستگان شما به‌راحتی بتوانند با شما تماس بگیرند.

۱۶. اشیای فلزی، مانند چاقو، قیچی، ناخن‌گیر و ... را در ساک بزرگ قرار دهید.

چنانچه این وسایل را در ساک دستی یا در جیب خود بگذارید، بازرس‌های فرودگاه از بردن آنها به داخل هواپیما جلوگیری خواهند کرد.

۱۷. پول و جواهرات خود را در ساک‌ها قرار ندهید، بلکه به همراه خود داشته باشید تا آن‌ها را در هتل (مدینه یا مکّه) به صندوق امانات تحویل دهید، گرچه بهتر آن است که خواهران محترمه، جواهرات زینتی خود را از ایران به همراه نبرند.

ص: ۲۶

۱۸. برخی از وسایل و اشیایی که خروج آنها بر اساس قانون گمرک ممنوع بوده یا ورود آنها به کشور عربستان مجاز نمی‌باشد، عبارت‌اند از:

مواد مخدّر (که بر اساس قوانین جمهوری اسلامی ایران، همراه داشتن آن جرم است و در عربستان، مجازات اعدام دارد)، فرش دست‌باف، اوراق بهادار، اشیای عتیقه، کتاب‌های خطی و قدیمی، و جواهرات (بیش از حد متعارف)، و ....

۱۹. چند روز قبل از پرواز، ساک‌های بزرگ توسط مدیر و خدمه‌ی کاروان تحویل گرفته شده و توسط آنان به قسمت بار هواپیمایی سپرده شده و سپس به عربستان ارسال می‌شود، از این رو وسایلی را که آنجا به آن نیاز دارید، درون ساک گذاشته و تحویل دهید. البته زائرین مدینه بعد، لباس احرام خود را در ساک‌های دستی خود قرار دهند تا در میقات جحفه از آن استفاده کنند. توجه کنید که ساک‌ها قفل نباشد، زیرا در فرودگاه محتویات آن را بازرسی می‌کنند. تأکید می‌شود که وسایل ممنوع داخل هواپیما را حتماً داخل ساک‌های بزرگ قرار دهید.

۲۰. روی تمام ساک‌ها و بسته‌هایی که به همراه دارید، نام، نام خانوادگی، شماره‌ی کاروان، نشانی و شماره تلفن

ص: ۲۷

محلّ سکونت خود را در مدینه، مکّه و ایران بنویسید.

ساک‌ها بایـد بر اساس انـدازه‌های اعلام شـده از سوی سازمان حـج انتخاب شونـد و وزن آنها از حـد مجاز بیشتر نباشد، در غیر این صورت مشمول پرداخت هزینه‌ی اضافه بار شده و حتی در مواردی از حمل آنها ممانعت به عمل می‌آید. در فرودگاه مدینه ساک‌ها توسـط زائرین به محـل بازرسـی منتقـل و پس از بازرسـی مـأمورین سـعودی، به هتل حمل می‌شود، لـذا قبل از خروج از سالن حتماً ساک خود را پیدا کرده و از سالن خارج نمایید.

۲۱. در صورتی که از عینک اسـتفاده می‌کنیـد، در تمام مراحل سـفر مواظب عینک خود باشـید، زیرا تعویض یا تعمیر آن شـما را با مشکل روبرو می‌کند. همچنین جلد و بند مخصوصِ عینک را به همراه داشته باشید. داشتن عینک یدک هم توصیه می‌شود.

۲۲. کارت‌های شـناسایی خود را در طول سـفر به گردن آویزان نمایید یا داخل جیب خود قرار دهید تا در موارد ضروری، دسترسی به آن آسان باشد.

۲۳. در این سـفر که سـرشار از معنویت است، زائران محترم بیش از هر زمان به همکاری و صمیمیّت نیاز دارند، بنابر این در صورتی که در میان اعضای کاروان کسـی از خانواده و بسـتگان شـما حضور ندارد، دوسـتان و همراهانی برای خود انتخاب کنید و با معرفی هم‌اتاقی‌ها در یک برگ،

ص: ۲۸

مدیر کاروان را در تنظیم لیست هم‌اتاقی‌ها یاری کنید تا در همه جا با هم باشید و در مسائل و مشکلات یکدیگر را یاری کنید. این شناسایی‌ها معمولًا از همان جلسات توجیهی کاروان در مسجد آغاز می‌شود.

۲۴. همواره بردبار، صبور و رازدار باشید و اسرار برادران و خواهران مؤمن را فاش نکنید. دوستی‌هایی که در این سفر آغاز می‌شود، ممکن است مدت‌های طولانی ادامه یابد، بنابراین اخلاق انسانی و اسلامی را همواره مراعات نمایید که منافع بسیاری برای شما در دنیا و آخرت دارد.

۲۵. اعضای کاروان همچون اعضای خانواده‌ای هستند که باید در طول سفر یکدیگر را یاری کنند، حساسیت‌های لازم را برای حفظ آبرو و حیثیت یکدیگر داشته باشند و مسؤولان را از هر حرکت مشکوک آگاه نمایند.

۲۶. صبر و تحمّل، مهم‌ترین مسأله‌ای است که باید از ابتدای سفر به آن توجه داشته باشید. بدانید همان‌گونه که چهره‌ی افراد مختلف است، روحیّات و اخلاق آنها نیز تفاوت دارد. بنابراین، کوشش نمایید خود را با اخلاق همسفران و اعضای کاروان تطبیق دهید و از خطاها و لغزش‌های احتمالی دیگران چشم پوشی و از هرگونه درگیری و مشاجره جدّاً پرهیز نمایید. البته اگر نصیحت یا امر به معروف و نهی از منکر می‌کنید، به گونه‌ای باشد که به برخوردهای تند و نامناسب منجر نشود.

ص: ۲۹

۲۷. شما به عنوان سفیران جمهوری اسلامی ایران، در کشور عربستان موقعیّت حسّاسی دارید. کاری نکنید که بهانه به دست افراد تندرو بیفتد و از آن به عنوان دستاویزی علیه نظام بهره‌برداری کنند. همواره از آنچه موجب وهن تشیع و نظام مقدس جمهوری اسلامی است، بپرهیزید. در رهنمودهای ائمه معصومین علیهم السلام آمده است: کار نیک از هر فرد نیکو است، ولی از شما شیعیان نیکوتر؛ و کار زشت از هرکسی سر زند زشت است، ولی از شما شیعیان زشت‌تر.

روحانی محترم کاروان در این زمینه راهنمایی‌های لازم را خواهد کرد.

۲۸. قبل از سفر، روزانه دقایقی پیاده‌روی کنید تا بدن شما آمادگی بیشتری برای انجام مناسک پیدا کند. خوب است در این ایام بیشتر با دمپایی تردد کنید تا پاهای شما به استفاده از این نوع کفش‌ها عادت کنند.

۲۹. برای مشخص نمودن هم اتاقی مواردی از جمله سیگاری بودن استفاده از کولر و ... را مدنظر خودتان قرار دهید و برای خود یک همسفر یک ماهه گزینش کنید.

۳۰. قبل از تحویل ساک به مدیر کاروان مجدداً لوازم داخل ساک را چک کنید، حواستان باشد هچ چیز فراموش نشود.

۳۱. به علت اینکه لباس احرام و دمپایی احرام چه زنانه و چه مردانه تقریباً همگی شبیه هم می‌باشد شایسته است اسم

ص: ۳۰

یا علامتی روی آنها بنویسید تا اینکه امکان اشتباه را به حداقل برسانید.

۳۲. قبل از سفر حتماً از ممنوع‌الخروج نبودنتان مطمئن شوید. (مثلًا بدهی مالیاتی به سازمان امور مالیاتی استان خودتان نداشته باشید)

* یقیناً مهمترین کار زائر پس از پذیرش در کاروان تا زمان اعزام، شرکت در کلاس‌های آموزشی کاروان است که زائران باید در همه آن‌ها شرکت کنند تا بتوانند سفر خوبی داشته باشند و مناسک خود را به صورت صحیح انجام دهند.

* پیش از سفر شایسته است به کلیه مسائل اجرایی کاروان در ایران و عربستان ونیز اصول درمانی و بهداشتی آشنا شوید و در طول سفر یار و یاور کاروان باشید.

ص: ۳۱

بخش دوم: فرودگاه

اشاره

۱. بار همراه مسافر که می‌توانـد آن را به داخل هواپیما ببرد، به انـدازه‌ی یک ساک دستی کوچک می‌باشـد. وسایلی را که بایـد در ساک‌هـای بزرگ گذاشـته شود، قبلًا به عوامـل کـاروان تحویـل داده و فقـط ساک‌هـای کوچک را به همراه بیاوریـد. از قرار دادن نوشیدنی و هرگونه مایعات در ساک‌های بزرگ که تحویل قسمت بار می‌دهید، خودداری کنید.

* بهتر است که خواهران محترمه لباس‌های خاص خود را در ساک دستی گذاشته و همراه داشته باشند.

۲. زائران محترم بایـد سه یا چهار ساعت قبل از پرواز، در فرودگاه حاضـر شونـد. پس از حضور همه‌ی افراد کاروان و خداحافظی با بدرقه‌کنندگان و انجام سرشـماری، جهت کنترل گذرنامه به سالن دوم وارد می‌شوید. هنگام ورود به این سالن باید هر کدام از شما گذرنامه و بلیت هواپیما را که

ص: ۳۲

از مدیر کاروان دریافت کرده‌اید، به صورت جداگانه در دست داشته باشید. (مدارک زن و مرد بصورت جداگانه باشد) با توجه به خطر احتمالی تصادفات و حوادث ناگوار برای بدرقه‌کنندگان در فرودگاه استان‌ها لازم است با هماهنگی مدیر کاروان، حداقل چهار ساعت پیش از پرواز، زائران در محلی تجمع و با مشایعت کنندگان خداحافظی کنند و سپس با اتوبوس به فرودگاه اعزام شوند.

زائرانی که شهر آنها فاقد فرودگاه می‌باشد زمان حرکت آنها توسط مدیر کاروان اعلام می‌شود.

بار دیگر تکرار می‌شود که اشیای فلزّی را باید در ساک بزرگ بگذارید یا به قسمت بار هواپیما تحویل دهید و مجدّداً بررسی کنید که از همراه داشتن وسایل ضروری سفر و یا نداشتن وسایل ممنوع، مطمئن شوید. سپس با ساک دستی خود حرکت کرده و به سالن بعدی بروید.

در باجه‌های مستقر در این سالن، گذرنامه‌ها کنترل می‌شود و مهر خروج روی آنها می‌خورد و سپس فیش عوارض خروج اخذ می گردد.

پس از بازرسی گذرنامه، با در دست داشتن بلیت و گذرنامه و ارائه‌ی آن به مأموران، برای سوار شدن به هواپیما از سالن بیرون می‌روید.

هنگام ورود به هواپیما کارت پرواز خود را در دست داشته باشید تا مهمانداران طبق شماره‌ی صندلی، شما را به

ص: ۳۳

محل استقرار، راهنمایی کنند. از نشستن در صندلی دیگران و بی‌نظمی اجتناب نمایید. چنانچه در هواپیما بین شما، دوستان و خانواده فاصله وجود دارد بر تغییر جا و نشستن در کنار یکدیگر اصراری نداشته باشید، زیرا زمان پرواز طولانی نیست. اگر در کارت پرواز شما شماره صندلی قید نشده است با کمک مهماندار و سایر زائرین مشکل احتمالی را رفع کنید. مدت این سفر (از فرودگاه‌های ایران تا جدّه و یا مدینه) حدود ۵/ ۲ تا ۳ ساعت است.

۳. علاوه بر گذرنامه و بلیت، لازم است کارت زرد رنگی را که پس از تزریق واکسن مننژیت به شما داده شده همراه داشته باشید. تمامی مدارک را در کیف مخصوص گذرنامه که در اختیار شماست، قرار داده و پیوسته با خود داشته باشید. پول و اشیای قیمتی خود را هم در ساک قرار ندهید و حتی الامکان آن را به همراه داشته باشید.

۴. شتاب‌زدگی در فرودگاه، به آشفتگی و بی‌نظمی منجر شده و در نهایت، موجب تأخیر در انجام کارها می‌گردد. بنا بر این، آرامش و نظم را رعایت و طبق دستور مأموران فرودگاه عمل نمایید.

ص: ۳۴

۵. چنانچه نماز نخوانده‌اید یا به تجدید وضو نیاز دارید، پیش از سوار شدن به هواپیما (در سالن‌های انتظار) اقدام کنید تا در هواپیما دچار مشکل نشوید.

۶. ممکن است گاهی مجبور شوید نماز را در هواپیما به جا آورید، از این‌رو بهتر است پیش از سوارشدن، وضو بگیرید. همچنین توجه داشته باشید که هنگام رفتن به عربستان، جهت قبله تقریباً به طرف جلوی هواپیما و در برگشت، به سوی عقب هواپیما می‌باشد. در این زمینه از میهمانداران کمک بگیرید تا شما را راهنمایی کنند.

۷. سعی کنید مقررات داخل هواپیما را که توسط مهمانداران اعلام می‌شود (مانند نکشیدن سیگار، بستن کمربند، خودداری از رفت وآمدهای اضافه و بی‌موقع، صحبت‌کردن با صدای بلند، باز و بسته کردن صندوق‌های بالاسر و ...) رعایت نمایید.

۸. رعایت مقرّرات و نظافت در هواپیما بسیار ضروری است؛ رفتار شما می‌تواند بیان‌کننده‌ی فرهنگ، اخلاق و تربیت دینی و مذهبی شما باشد.

۹. پس‌از رسیدن‌به‌مقصد، هنگام‌خروج از هواپیما عجله نکنید، اثاثیه‌ی خود را بردارید و به آرامی و با رعایت نوبت، خارج شوید و توجه داشته باشید که گذرنامه را در داخل هواپیما جا نگذارید.

ص: ۳۵

۱۰. هنگام رسیدن به فرودگاه جدّه یا مدینه، ابتدا به سالنی وارد می‌شوید که گذرنامه‌ها را در آن بررسی می‌کنند.
سعی کنید پشت سر هم مقابل کیوسک‌های کنترل گذرنامه بایستید و تا وقتی بررسی گذرنامه‌ی نفر جلویی تمام نشده، از خط قرمزی که به فاصله‌ی یک‌متری باجه‌ها روی زمین کشیده شده است، عبور نکنید.
پس از عبور از باجه‌های کنترل گذرنامه در فرودگاه‌های جدّه یا مدینه، معمولًا کارت زرد رنگ (واکسیناسیون) را کنترل می‌کنند، سپس وارد سالنی می‌شوید که پیش از این ساک‌های شما به آنجا رسیده یا در حال رسیدن است. ساک‌ها را برمی‌دارید و به سالن بازرسی اثاث می‌برید. در آن‌جا همه‌ی ساک‌های بزرگ و کوچک شما مورد بازرسی قرار می‌گیرند. پس از انجام تشریفات گذرنامه شما توسط عوامل سعودی گرفته می‌شود و تا پایان سفر در اختیار شما قرار نمی‌گیرد. در اینجا ممکن است به دلیل تهیه اتوبوس و یا صرف غذا ۲ یا ۳ ساعت معطل شوید. سپس از فرودگاه خارج می‌شوید و به سوی هتل خود در مدینه و اگر مدینه بعد هستید، به سوی مسجد جحفه به راه می‌افتید. اگر مدینه بعد هستید از همراه بردن لباس احرام اطمینان حاصل کنید.
هنگام سوار شدن به اتوبوس، شماره آن را به یاد داشته باشید تا در هنگام پیاده و سوار شدن، دچار مشکل نشوید.

ص: ۳۶

البته برای جلوگیری از هرگونه اشتباه می‌توانید پیش از سوار شدن، از مسؤولان کاروان اطلاعات لازم را کسب کنید.

در صورت گم شدن یا بروز هرگونه تأخیر، بدون نگرانی و اضطراب، در فرودگاه به دفتر ستاد حج و زیارت مراجعه نمایید تا شما را به کاروان برسانند، یا با شماره تلفن هتل محل اقامت در مدینه یا مکّه تماس گرفته و موقعیّت خود را اعلام نمایید.

در بازگشت

۱۱. برای بازگشت به ایران بایـد حدود ده ساعت قبل (مدینه قبلی‌ها) از پرواز، آماده‌ی حرکت به سوی فرودگاه باشید. بنابراین، در روز آخر از رفتن به زیارت یا بازار که ممکن است موجب تأخیر در حرکت به سوی فرودگاه شود، اجتناب کنید. در فرودگاه جده و یا مدینه، مدیر کاروان گذرنامه و بلیط را به شما تحویل می‌دهد؛ دقت شود که گذرنامه دست خودتان و در کیف مخصوص گذاشته شود و تحویل بار نشود.

* ساک بزرگ روز قبل به قسمت بار داده می‌شود. بعد از تحویل ساک‌ها دیگر خرید نکنید زیرا اجازه بردن به داخل هواپیما را ندارید.

۱۲. هم‌چنان‌که برای سفر به عربستان یادآوری شد،

ص: ۳۷

هنگـام بـاز گشت به ایران نیز بردن اشـیا زیر به داخـل هواپیمـا ممنوع است: چـاقو، قیچی، ناخن گیر و هر چیز فلزی (اسـباب‌بازی‌های کنترل‌دار)، قاب فلزی و شیشه‌ای، انواع قاشق و چنگال، انواع اسپری، باتری‌های شارژ شونده، و ....

بنابر این در صورت به همراه داشتن این قبیل کالاها، آنها را در ساک بزرگ گذاشته و به قسمت بار هواپیما تحویل دهید.

به منظور تسهیل در بار هواپیما از ساک‌های متحدالشکل و استاندارد که مدیر کاروان تهیه می کند استفاده کنید و از به همراه داشتن ساک‌های حجیم و غیر استاندارد بپرهیزید.

۱۳. توجّه داشـته باشـید که شـرکت‌های هواپیمـایی سـعودی و ایران‌ایر از حمل کالاهایی نظیر تلویزیون، کپسول گاز، انواع اسپری و لوازم کمپرسور یخچال و ... جلوگیری می کنند.

۱۴. چنـانچه گالن‌هـای آب زمزم به همراه داریـد، بایـد در فرودگـاه جـدّه و یـا مـدینه به محل تعیین شـده مراجعه کرده و آن را در کیسه‌هـای مخصوص قرار داده و بـا خود به داخـل هواپیمـا ببریـد. این کیسه‌های مخصوص «کیس الماء» نام دارد و برای هر یک از آنها حدود ۵ ریال سعودی دریافت می‌شود.

۱۵. وسایل و اشیاء موجود در هواپیما، مانند جلیقه‌ی نجات و ... را از هواپیما بیرون نبرید. همچنین غذا و

ص: ۳۸

خوراکی‌هایی را که در هواپیما توزیع می‌شود، حتی المقدور به همراه نبرید، زیرا ممکن است تا رسیدن به منزل فاسد شود.

۱۶. حداکثر بار مجاز برای هر زائر ۴۰ کیلوگرم و در قالب دو ساک می‌باشد و هر کیلو بار اضافه ۲۱ ریال سعودی کرایه دارد. حداکثر بار مجاز برای بردن به داخل هواپیما نیز یک کیف دستی به وزن هفت کیلوگرم می‌باشد. افزایش بار از این میزان و اضافه کردن عدد ساک‌ها برایتان مشکل جدی در پی دارد.

۱۷. فاصله‌ی زمانی مکّه تا جدّه (با اتوبوس) حدود یک ساعت و فاصله‌ی جدّه تا فرودگاه‌های ایران حدود سه ساعت است.

۱۸. هنگام ورود به سالن فرودگاه مقصد در ایران، نظم و ترتیب را رعایت نمایید و تحمل داشته باشید تا گذرنامه‌ها بررسی شده و مهر ورود بر آنها زده شود. عجله نکنید، زیرا معلوم نیست که شما زودتر از دیگران از سالن اصلی خارج شوید.

۱۹. هنگام تحویل گرفتن اثاثیه و ساک‌ها نیز نظم و ترتیب را رعایت نمایید و از مزاحمت و برخوردهای غیراخلاقی پرهیز کنید، زیرا ممکن است به دلیل حجم زیاد بارها و شلوغی محوطه مدتی برای دریافت بار خود منتظر

ص: ۳۹

باشید، لیکن پس از مدتی همه‌ی افراد کاروان اثاثیه‌ها را تحویل گرفته و خارج می‌شوند. به مستقبلین خود نیز سفارش کنید که ممکن است خروج شما از سالن یک یا دو ساعت طول بکشد، به آن‌ها تأکید کنید که وارد سالن نشوند و مشکلات راافزایش ندهند. انتظار دارد در این مقطع پایانی سفر، افراد توانمند از مساعدت سالخوردگان دریغ نکنند.

* امکان دارد تمام ویا مقداری از بار شما به دلایل مختلف با پرواز شما به مقصد نرسد. نگران این موضوع نباشید.

* به علت وجود مشکلات در فرودگاه‌های مبدأ و مقصد و یا بروز نقص فنی، برخی پروازها با تأخیراتی مواجه می‌شود. انتظار این است که زائران صبر و بردباری پیشه کنند.

* در هنگام ورود و خروج از فرودگاه‌ها دقت کنید که گذرنامه شما به مهرهای ورود و خروج ممهور شود.

ص: ۴۰

ص: ۴۱

مقام معظم رهبری:

حج یک فریضه پرظرفیتی است که اگر درست عمل شود و آنچنان که شارع مقدس خواسته است در هر دوره و زمانی متناسب با آن زمان به شکل شایسته‌ای انجام بگیرد، تأثیرات آن علاوه بر تأثیرات فردی و ملی، تأثیرات بین‌المللی خواهد بود.

بخش سوم: در شهرهای مدینه و مکه

۱. به محض ورود به مدینه یا مکّه و استقرار در محل سکونت خود، فرم شماره ۱ را که در صفحه ۱۳۲ همین کتاب آمده است، تکمیل کنید تا در مواقع نیاز بتوانید از آن استفاده نمایید و ساعت‌های خود را با ساعت عربستان تنظیم کنید. (عربستان در ۶ ماهه اول سال یک ساعت و نیم ساعت و در ۶ ماهه دوم نیم ساعت از ایران عقب‌تر است)

۲. توجه داشته باشید که هریک از شما در کشور عربستان، نماینده‌ی ملت شهیدپرور ایران و نظام مقدس جمهوری اسلامی هستید، بنابراین کاری نکنید که خدای ناکرده موجب خدشه‌دار شدن مذهب اهل‌بیت علیهم السلام و عزت ملّی گردد.

ص: ۴۲

۳. ضمن خوش‌رویی در هر مکان و هر زمان، با رعایت ادب و احترام نسبت به زائران کشورهای مختلف، باعث سربلندی مذهب و میهن اسلامی خود باشید. طبق روایاتی که از ائمه‌ی معصومین علیهم السلام به ما رسیده، احترام مؤمن از احترام خانه‌ی کعبه بیشتر است. بنابراین در سلام کردن به دیگران، به‌ویژه در برخورد با برادران و خواهران اهل سنّت در همه جا، اعم از مساجد، اماکن زیارتی، فروشگاه‌ها و اماکن عمومی، دریغ نورزید، زیرا سلام کردن تأثیر بسیار خوبی در جذب دیگران به شما دارد.

۴. خواهران محترمه حجاب کامل (چادر مشکی) را حفظ کرده و از رفت وآمد در قسمت‌هایی از حرم که مخصوص برادران است، خودداری کنند. در دو شهر مکّه و مدینه، به‌ویژه در مسجدالحرام و مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله با رعایت اصول و احکام اسلامی و با عمل به دستورات اخلاقی، مبلّغ مذهب جعفری علیه السلام باشید.

۵. امربه معروف و نهی از منکر، همانند نماز از واجبات الهی است. بنابراین، بر همه‌ی ما لازم است که در صورت مشاهده‌ی موارد خلاف، به هموطنان خود تذکر دهیم.

خواهران محترمه نیز به بانوانی که عفاف و حجاب اسلامی را رعایت نمی‌کنند، محترمانه تذکّر دهند.

۶. در تمام نقاط مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله و مسجدالحرام و برخی

ص: ۴۳

اماکن دیگر، دوربین‌های مداربسته نصب شده است، بنابراین از انجام هر کاری که موجب خدشه‌دار شدن و وهن ایرانیان می‌گردد، پرهیز کنید.

نمازهای جماعت مسجدالحرام ومسجدالنّبی صلی الله علیه و آله به طور مستقیم از تلویزیون سراسری عربستان و از طریق ماهواره برای کشورهای دیگر پخش می‌شود. بنابراین رفتار شما در هنگام نماز در بینندگان تأثیر خواهد داشت، لذا از نگاه کردن به اطراف و بی‌نظمی‌های دیگر و اعمال تفرقه‌انگیز جدّاً خودداری کنید.

۷. برای اقامه نماز جماعت در مسجدالنّبی و مسجد الحرام و آگاهی از مسائل خاصّ آن، تذکرات بخش احکام را مطالعه و یا از روحانیون محترم کاروان سئوال نمایید.

ضمن اینکه انتظار این است که در نمازهای جماعت حرمین شرکت نموده و در مواقع نماز از پرسه زدن در بازارها و خیابان‌ها خودداری کنید و در صورتی که به نمازهای حرمین نرسیدید، شرکت در نمازهای جماعت محل توصیه می‌شود.

۸. با توجه به این‌که شما به زبان عربی مسلط نیستند، از ورود به مباحث اعتقادی و سیاسی خودداری کنید. هرگاه در چنین موقعیّت‌هایی قرار گرفتید، افراد مذکور را به مبلّغان و مسؤولان ذی‌ربط ارجاع دهید تا از عهده‌ی این کار برآیند.

از آن‌جا که در این سفر با فرقه‌های مختلف اهل‌سنّت

ص: ۴۴

روبه‌رو می‌شوید و ممکن است بخواهید با آنان وارد بحث شوید، لازم است در زمینه‌ی مباحث امامت و ولایت و مسائل اعتقادی شیعه، مطالعاتی داشته باشید و خصوصاً در جلساتی که برگزار می‌شود، از محضر روحانیون محترم کاروان‌ها استفاده نمایید.

۹. چه بسا از سوی عناصر تندرو به بهانه‌های مختلف، مورد اهانت، بی‌مهری و برخوردهای غیراخلاقی قرار بگیرید، در این صورت، بهترین جواب و برخورد، سکوت و رفتار کریمانه است.

۱۰. رعایت نظافت، از ضرورت‌های این سفر مقدس است. از کثیف‌کردن معابر و ریختن دستمال کاغذی، پوسته‌ی تخمه، تنقلات، پسته و مانند این‌ها روی زمین جدّاً پرهیز نموده و آنها را در سطل‌های مخصوص زباله بیندازید و حتی‌الإمکان از خوردن تنقلات در اماکن مقدس خودداری نمایید. این موارد در مواقع برگزاری دعای کمیل در مدینه منوره بیشتر مورد تأکید است.

۱۱. وهابیان، بوسیدن ضریح، درها و دیوارها را حرام و از مصادیق شرک می‌دانند. از این رو برای جلوگیری از برخوردهای تند و متعصبانه، از انجام این اعمال پرهیز نمایید.

۱۲. از برداشتن خاکِ اماکن زیارتی، به‌ویژه قبرستان بقیع، خودداری فرمایید، زیرا سفارشی از بزرگان دین برای

ص: ۴۵

این کار نداریم و علاوه بر این، چنین کاری موجب برخورد تند مأموران می‌شود، این خاک‌ها آلوده هستند و خوردن آنها هم حرام است.

۱۳. از خرید گندم و ریختن آن در بقیع یا اماکن دیگر خودداری کنید، زیرا معمولا این گندم‌ها به مصرف نمی‌رسد و به علاوه، این کار، برخورد تند نیروهای پلیس سعودی را نیز به دنبال دارد.

۱۴. از خواندن برخی زیارتنامه‌ها و دعاها (مانند زیارت عاشورا) با صدای بلند و یا خواندن نماز در مقابل بقیع خودداری کنید و با انجام این اعمال، زمینه‌ی درگیری و برخوردهای اهانت‌آمیز را به وجود نیاورید. از پارچه بستن به پنجره‌های بقیع و دیگر اماکن مذهبی و یا عریضه انداختن بر روی قبرها نیز اجتناب کنید. توجه داشته باشید در ایران از کسی پول یا عریضه برای انداختن به بقیع یا ضریح پیامبر دریافت نکنید.

۱۵. حرم نبوی صلی الله علیه و آله نیز مانند مسجدالحرام بصورت شبانه روزی باز می باشد و شما می‌توانید برای ساعات حضور در آن برنامه‌ریزی کنید.

۱۶. بهترین عمل در مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله و مسجدالحرام، اقامه نماز (خصوصا به جماعت)، قرائت قرآن، ختم صلوات و دعا و نیایش است، سعی کنید در طول سفر حداقل یکبار

ص: ۴۶

قرآن را ختم کنید. چون قرآن‌های موجود در حرمین شریفین وقف است، سعی کنید از همان‌ها استفاده کنید و از قرآن خود در محل سکونت بهره‌برداری نمایید.

۱۷. آن دسته از زائرانی که سواد ندارند، از دیگر زائران بخواهند که ادعیه را برای آنها با صدای آرام بخوانند. علاوه بر این می‌توانند در زیارت‌های گروهی، از محضر روحانیون کاروان استفاده کنند. اگر این هم ممکن نشد، می‌توانند به نیابت از پدر، مادر و بستگان دیگر نمازهای قضا و مستحبی بخوانند یا با استفاده از تسبیح همراه به ذکرهای مستحب، مانند صلوات، استغفراللَّه ربّی واتوب الیه، سبحان‌اللَّه، الحمداللَّه، اللَّه اکبر، لا اله الّا اللَّه و ... مشغول باشند. هم‌چنین خواندن فاتحه در قبرستان بقیع برای هر کدام از بزرگان دین نیز امری بسیار پسندیده است. علاوه بر این، یادکردن از همه‌ی حاجت‌مندان و دعاکردن برای برآورده شدن حاجات ملتمسین دعا، پاداش زیادی دارد.

۱۸. اقامه نماز شب در سرزمین وحی از ثواب ویژه‌ای برخوردار است.

۱۹. افراد باسواد هنگام تشرّف به حرم مطهر و قبرستان بقیع، کتابهای زیارت را به همراه داشته باشند و چنانچه افراد بی‌سواد از آنان درخواست کردند، ادعیه را به صورت آرام برای ایشان بخوانند. عنایت داشته باشید که صدای شما به

ص: ۴۷

اندازه‌ای باشد که همان چند نفر نزدیک شما بشنوند، زیرا اگر صدا بلندتر از این مقدار شود، اطرفیان اذیت می‌شوند و مأموران نیز معمولًا با افراد برخورد می کنند.

۲۰. از فرصتی که در این سفر برای شما به دست آمده بیشترین استفاده‌ی معنوی را بنمایید و بیشتر وقت خود را در حرم بگذرانید. این فرصتی است که هزاران نفر آرزوی آن را در دل دارند.

۲۱. برادران جوان از پوشیدن لباس‌های نامناسب و پیراهن آستین کوتاه خودداری نمایند. همراه داشتن زنجیر، حلقه، انگشتر و ساعت طلا نیز علاوه بر حرمت و بطلان نماز، موجب بدبینی دیگران به مذهب اهل‌بیت علیهم السلام می‌شود.

۲۲. در همه‌جا، رعایت حال سالمندان و بانوان بر جوان‌ترها لازم است، این کار در مواقعی مانند سوار و پیاده شدن اتومبیل، ورود و خروج آسانسورها و ... اهمیت بیشتری دارد.

۲۳. افراد سالخورده و بیمار توجه داشته باشند که اگر برای انجام زیارت یا اعمال حجّ و عمره به ویلچر نیاز دارند، برای کرایه‌ی این وسایل یا مزد کارگر، ریال عربستان در حد کافی به همراه داشته باشند تا در پرداخت با مشکل مواجه نشوند، زیرا کارگران، سایر پول‌ها را قبول نمی کنند.

۲۴. چنان‌که می‌دانید، مدیر و خدمه‌ی کاروان‌ها از افراد

ص: ۴۸

متدیّن و خدمت‌گزار هستند و تنها به قصد خدمت افتخاری به زائران بیت‌اللّه، بخشی از عمرشان را در این راه صرف می‌کنند. زحمات این عزیزان با مادیات قابل جبران نیست و فقط توجّه و احترام متقابل شما، خستگی را از تن ایشان دور می‌کند.

۲۵. هنگام نقل و انتقال زائران، مدیر و خدمه‌ی محترم کاروان در اتوبوس‌ها تقسیم می‌شوند. این عزیزان برای اداره‌ی اتوبوس و راهنمایی راننده و مسائل دیگر باید در قسمت جلوی اتوبوس مستقر باشند. علاوه بر این، اجازه دهید مردان جوان نیز در صندلی‌های ردیف جلوی اتوبوس بنشینند تا در تقسیم آب و غذا و هدایت کاروان همکاری داشته باشند.

۲۶. کارت شناسایی و کارت هتل را به‌دقت حفظ کرده و در همه جا و هر زمان به همراه داشته باشید؛ زیرا این کارت، تنها وسیله‌ی شناسایی افراد بوده و نشانی محلّ اقامت آنها در شهرهای مکّه و مدینه، روی آن نوشته شده است. در صورت نیاز آن را به مأموران سازمان حج یا پلیس سعودی ارائه دهید تا شما را راهنمائی کنند.

۲۷. اهمیّت گذرنامه در خارج از کشور مانند شناسنامه در داخل و حتی بیش از آن است، در سفر حج گذرنامه‌ها به مسؤولان مؤسسه‌های مطوفی و ادلاء سپرده می‌شود و

ص: ۴۹

هنگام رفتن به فرودگاه برای بازگشت به میهن، به زائران بازگردانـده می‌شود. آن ساعاتی که گـذرنامه به شـما سپرده می‌شود مانند فرودگـاه عربسـتان یـا فرودگـاه ایران یـا در اتوبوس‌هـا هنگـام بـازگشت، به‌طور جـدی در حفـظ آن بکوشـید و آن را داخـل کیف مخصوص گذرنامه قرار دهید و به گردن بیاویزید، تا هر لحظه که نیاز شد تحویل دهید.

۲۸. در صورت گم‌شـدن یا احتیاج به راهنمایی و هر نیاز دیگر، بدون هیچ‌گونه اضـطراب و نگرانی، تنها از زائران ایرانی یا نیروهای امـداد گمشـدگان که لباس‌های آبی رنگ به تن دارنـد، یاری بخواهیـد. در این زمینه، کاملًا احتیاط نموده و به دیگران نیز این نکته مهم را یادآوری کنید.

۲۹. در این سـفر، چنـدین بـار بـا اسـتفاده از اتوبوس و وسایل نقلیه‌ی مختلف، از محلی به محل دیگر منتقل می‌شویـد، از این رو در حفظ و مراقبت از وسایل و اثاثیه‌ی خود کوشا بوده و دقت کنید که چیزی را جا نگذارید، زیرا در بسـیاری از موارد امکان برگشـت به محلّی که قبلا در آنجا بوده‌اید، وجود ندارد و پس از حرکت اتوبوس، دیگر امیدی به پیداشدن اشیاء جامانده نیست.

۳۰. زمانی که برای زیارت دوره و بازدیـد از اماکن مختلف اعزام می‌شویـد، هنگام پیاده شـدن از اتوبوس، کاملًا دقّت کنید و رنگ اتوبوس، نشانه‌ی مخصوص و شماره آن

ص: ۵۰

و نیز نقطه‌ای را که پیاده شده‌اید، به خاطر بسپارید تا هنگامی که برای سوارشدن مجدّد برمی گردید، دچار مشکل نشوید.

البته بهتر است که در همه جا به همراه دو یا سه نفر از دوستان خود باشید تا چنین مشکلاتی پیش‌نیاید. سعی کنید به موقع، زیارت و مراجعه نمایید و زمان اعلام شده از طرف کاروان را رعایت کنید.

۳۱. عبور و مرور در خیابان‌های مکه و مدینه برای رهگذران و عابران پیاده امن نیست، خودروها بسیار سریع حرکت می کنند و برخی رانندگان بسیار بی‌احتیاط می‌باشند.

بنابراین، فقط از پیاده‌روها استفاده نمایید و برای عبور از عرض خیابان، حتماً از محل‌های ویژه‌ی عابران پیاده، استفاده کنید. خواهران نیز در شب بیشتر مراعات کنند.

۳۲. خواهران محترمه همواره برای رفت و آمدها، فقط از سرویس‌های ویژه زائران ایرانی استفاده کرده و از سوار شدن به خودروهای شخصی خودداری نمایند. در صورت نیاز به تاکسی، حتماً همراه یکی از دوستان یا خانواده‌ی خود باشید و از تردد انفرادی و بدون همراه، خصوصاً در ساعات پایانی شب بپرهیزند.

۳۳. از چند سال پیش زائران ایرانی در مدینه و مکّه از حدود ۶۰۰ دستگاه اتوبوس که با پرچم جمهوری اسلامی مزیّن هستند، استفاده می کنند. سعی کنید که شماره‌ی خط و

ص: ۵۱

محلّ توقّف اتوبوس مسیر خود را در رفت و برگشت به خاطر بسپارید. در مکه بعلت ترافیک سنگین سعی کنید که یک ساعت پس از اقامه نماز به محل پارکینگ اتوبوس مراجعه کنید.

۳۴. در صورت مشاهده‌ی هرگونه تخلّف، شماره‌ی اتوبوس یا خودرویی را که سوار شده‌اید، یادداشت کنید تا به تخلّفات آنها رسیدگی شود.

۳۵. توجه داشته باشید که عکس گرفتن و فیلمبرداری در حرم‌های شریف ممنوع است و با افراد برخورد می‌شود و گاهی هم آنها را دستگیر و وسیله فیلم‌برداری را ضبط می‌کنند.

۳۶. برای ارتباط تلفنی از مدینه یا مکّه به ایران، می‌توانید از کابین‌های مخابراتی که در سطح شهر فراوان هستند، استفاده کنید. البته تماس‌گرفتن با تلفن همراه از ایران به عربستان، مقرون به صرفه‌تر است. استفاده از سیم‌کارت عربستان نیز امکان‌پذیر است.

۳۷. از بستن هر نوع کیف یا تلفن همراه (موبایل) به کمر و تظاهر به داشتن آن خودداری کنید، زیرا در معرض خطر و سرقت قرار می‌گیرید.

۳۸. در مسجدالحرام و مسجدالنّبی (به ویژه هنگام اقامه‌ی نماز) تلفن همراه خود را خاموش کنید. همچنین از

ص: ۵۲

کشیدن سیگار در مسجد النبی صلی الله علیه و آله و مسجد الحرام و صحن‌های اطراف آنها جداً خودداری نمایید. مأمورین سعودی با کسانی که در اماکن متبرکه سیگار بکشند برخورد می‌کنند.

۳۹. از دمپایی‌های ابری (که در صورت خیس بودن زمین، بسیار لغزنده می‌شوند) استفاده نکنید، بلکه از دمپایی‌های پلاستیکی و مانند آن استفاده کنید که وقتی روی کاشی یا سنگ‌های صاف و خیس راه می‌روید، دچار مشکل نشوید.

۴۰. بردن هر وسیله‌ای به داخل حرم مطهر پیامبر صلی الله علیه و آله در مدینه، و مسجدالحرام در مکّه، ممنوع است. از طرفی بیرون از حرم نیز جای امنی برای گذاشتن اثاثیه نیست، بنابراین زمان خرید را طوری تنظیم نمایید که پس از خرید اجناس از بازار، مستقیماً به هتل یا محلّ سکونت خود بروید.

۴۱. جایگاه خواهران محترمه در مدینه‌ی منوّره، در قسمت‌های عقب مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله است. چنانچه بخواهید از فیض حضور در قسمت‌های جلوی حرم که مرقد پیامبر صلی الله علیه و آله و خانه‌ی حضرت فاطمه‌ی زهرا علیها السلام قرار دارد، بهره‌مند شوید، می‌توانید از ساعت ویژه‌ی خواهران (صبح‌ها از طلوع آفتاب تا حدود ساعت ۱۰ و ظهرها نیم ساعت پس از نماز ظهر تا حدود ساعت ۱۵ و شب‌ها بعد از ساعت ۷) استفاده

ص: ۵۳

کنیـد. در این صورت بایـد ساعـات زیـارت خود را طوری تنظیم نماییـد که هم به صـبحانه و ناهـار هتـل برسـید و هم از حضور در قسـمت‌های نزدیک قبر مطهّر و روضه‌ی منوّره بهره‌منـد شویـد. همچنین در مسـجدالنبی جهت زیارت افراد سالخورده و ویلچری در صحن بانوان تمهیداتی جهت زیارت روضه مطهره و محدوده قدیمی مسجد بدون تحمل فشار ناشی از جمعیت اندیشیده شده است. ساعت حضور برادران در بقیع بعد از نماز صبح و عصر است و خواهران نیز بعد از نماز عصر می‌توانند به سکوی مقابل بقیع بروند.

۴۲. از خوابیـدن در مسـجد و حرم مطهّر بپرهیزیـد، زیرا علاوه برکراهت، ممکن است اتّفاقاتی همچون سـرقت پول، کفش و وسایل دیگر برای شما پیش آید.

۴۳. هنگـامی که قرآن را از جایگاه‌های مخصوص برمی‌داریـد، پس از قرائت، آن را در همان جا قرار دهیـد و از گذاشـتن آن روی زمیـن، فرش یـا هر جـای دیگر جـدّاً خـودداری نماییـد. هم‌چنیـن از حمـل قرآن و کفش‌هـا بـا یـک دسـت بپرهیزیـد، زیرا این کـار بی‌احترامی به کتـاب خـدا به شـمار می‌آیـد. رعایت این نکته در هر موقعیّتی، ضـروری می‌باشـد و بهتر است قرآن در دست راسـت نگه‌داری شود.

ص: ۵۴

نقشه‌های مکّه و مدینه

ص: ۵۵

نقشه‌های مکّه و مدینه

ص: ۵۶

۴۴. از بردن کفش‌ها به محوّطه‌ی روضه‌ی منوّره، که همان قسمت قدیمی مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله است، پرهیز نمایید، چنین کاری نوعی بی‌احترامی به آن مکان مقدّس است.

۴۵. برای جابه‌جایی کفش‌های خود، هنگام تشرّف به حرم مطهر نبوی صلی الله علیه و آله از کیسه‌های مخصوصی که توسط کاروان به شما داده می‌شود، استفاده کرده و آنها را در قفسه‌های ویژه‌ای که در مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله و مسجدالحرام وجود دارند، قرار دهید. البته شماره‌ی قفسه را به خاطر بسپارید تا هنگام برگشت محلّ آن را گُم نکنید. هیچگاه اسامی مقدس را روی دمپایی و یا کفش خود ننویسید.

۴۶. کلمن‌های آب سرد در همه جای حرم موجود است. در طرف راست آن، لیوان‌های استفاده نشده و در طرف چپ، لیوان‌های استفاده شده قرار دارد. شما نیز برای نوشیدن آب از لیوان‌های سمت راست استفاده نموده و پس از مصرف، آن را در سمت چپ قرار دهید. هرگز از این آب‌ها برای وضو استفاده نکنید.

۴۷. از سخن گفتن و صلوات فرستادن با صدای بلند در مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله، مسجدالحرام و دیگر مساجد پرهیز کرده و دوستان و همراهان خود را با صدای بلند صدا نکنید، زیرا برخی از اهل سنت این کارها را حرام و نشانه‌ی بی‌احترامی به این مکان‌های مطهّر می‌دانند.

ص: ۵۷

۴۸. هنگام استفاده از تلفن همراه در اماکن مقدّس، ضمن رعایت احترام، از انتخاب آهنگ‌های نامناسب به‌عنوان زنگ تلفن و گفت و گوهای طولانی، آن هم با صدای بلند (به‌ویژه در اوقات قبل از نماز که حالت سکوت و معنویت در صفوف نماز حاکم است) جدّاً خودداری نمایید.

۴۹. در برخی از اماکن مقدّس، مانند مسجد ذوقبلتین و مسجد قُبا، حتی از همراه داشتن کفش جلوگیری می‌شود، بنابراین، ضمن پرهیز از بحث و نزاع با مأموران، کفش‌ها را در جای مخصوص قراردهید.

۵۰. از همراه داشتن پول نقد زیاد و اشیاء قیمتی در حرمین شریفین و مکان‌های شلوغ خودداری کنید و هرگز همه‌ی پول‌های همراه خود را در یک جیب قرار ندهید.

۵۱. هنگام نماز از مقابل نمازگزاران عبور نکنید، زیرا این عمل در فقه شیعه مکروه است و از نظر برخی فرقه‌های اهل سنت، عملی حرام به شمار می‌آید.

ص: ۵۸

ص: ۵۹

بخش چهارم: بهداشت

۱. رعایت بهداشت در طول سفر، ضامن سلامتی شماست. تنها با بهره‌مندی از سلامتی می‌توانید در اماکن شریف حضور یافته و اعمال خود را به‌درستی انجام دهید.

بنابراین برای حفظ سلامت خود در این سفر، به نکات بهداشتی که از سوی مدیر یا پزشک کاروان اعلام می‌شود، توجّه فرمایید. ضمناً جزوه‌هایی را که از طرف مرکز پزشکی حج منتشر می‌شود، مطالعه و به تذکرات آنها توجه و عمل نمایید. مطالب این مجموعه، شما را از مطالعه‌ی آن جزوه‌ها بی‌نیاز نمی‌کند.

۲. یکی از نخستین اقدامات ضروری، تزریق واکسن منتژیت و آنفلوانزاست. این موضوع را جدی بگیرید و دست‌کم ده روز پیش از اعزام، به آدرسی که مدیر و پزشک کاروان اعلام می‌کنند، مراجعه کرده و ضمن اطمینان از سلامت خود، کارت ویژه‌ی معاینه‌ی پزشکی و تزریق

ص: ۶۰

واکسن را دریافت نمایید.

۳. توجّه داشته باشید که زائران در طول سفر تحت پوشش بیمه قرار دارند، پس هرگاه احساس ناراحتی نمودید، به پزشک کاروان مراجعه کنید تا در صورت لزوم، شما را به مراکز بهداشتی و درمانی ایرانیان راهنمایی کند و از خدمات درمانی رایگان بهره‌مند شوید.

۴. پس از دستشویی و پیش از غذا خوردن و بعد از آن حتماً دست‌های خود را با آب و صابون و یا مایع دستشویی شسته و با حوله‌ی شخصی خشک کنید.

۵. کسانی که به بیماری قند مبتلا هستند، از پرخوری و مصرف نوشابه و آب میوه‌ها، عسل و مواد شیرین اجتناب نمایند. هم‌چنین کسانی که فشار یا چربی خون بالا دارند، از مصرف غذاهای چرب و پرنمک پرهیز کنند.

۶. افرادی که دچار نارسایی کلیوی هستند در مصرف گوشت، شیر و میوه که مملو از پیاسیم است تعادل را رعایت کنند.

۷. با توجّه به گرمی هوا (در مدینه و مکه) و پیاده‌روی‌های زیاد، ازشست وشوی بدن، به ویژه پاها، غفلت نکنید. چنانچه هر موضعی از بدن عرق‌سوز شد، آن محل را کاملًا با آب شسته و خشک نمایید، و در صورت عدم بهبودی به پزشک کاروان مراجعه کنید.

۸. اگر چشمان شما به تابش آفتاب حساسیت دارد، از عینک‌های آفتابی یا کلاه‌های مخصوص که لبه‌ی بلندی دارند، استفاده کنید.

ص: ۶۱

۹. در صورت ابتلاـ به اسهال، حدّاقل یک وعده غذا نخورید و تنها از مایعات استفاده کنید. سپس با مراجعه به پزشک کاروان اقدامات لازم را انجام دهید.

۱۰. خوب است مقداری عرق نعنا و خاکشیر به همراه داشته باشید تا در مواقع لزوم مصرف کنید.

۱۱. نوشابه‌های گازدار، با برخی از مزاج‌ها سازگاری ندارد و ناراحتی معده ایجاد می‌کند. اگر ناراحتی گوارشی احساس نمودید، نخستین کار، ترک نوشابه است. سعی کنید بیشتر از آب خالص استفاده نمایید.

۱۲. از نوشیدن آب یا نوشابه‌ی بسیار سرد، به‌ویژه هنگامی که از زیارت یا خرید برمی‌گردید، پرهیز کنید. این کار معمولًا باعث سرماخوردگی، سینه درد و گلودرد می‌شود.

۱۳. در مراسم حجّ تمتّع به دلیل کمبود وسایل نقلیه و مسافت زیاد هتل تا حرم، گاهی مجبور می‌شوید مقداری پیاده‌روی کنید، از این رو همواره دستمال سفید یا کلاه مناسب به همراه داشته باشید تا در صورت لزوم از آن استفاده کنید.

۱۴. در صورتی که احتمال سرماخوردگی می‌دهید از انجام غسل‌های مستحبی، به‌ویژه در فصل سرما پرهیز نمایید، بعد از غسل نیز با سر و بدن خیس، مقابل باد پنکه و کولر داخل ماشین و حرم و منازل قرار نگیرید.

۱۵. در صورت ابتلا به سرماخوردگی، بیشتر مایعات گرم مانند چای کم‌رنگ بنوشید و از آشامیدن آب یخ و نوشابه و

ص: ۶۲

نیز خوردن غذاهای سنگین، چرب و سرخ کرده اجتناب کنید. با استراحت کافی و پرهیز از رفت وآمدهای زیاد در کوچه و بازار، زمینه‌ی بهبودی سریع‌تر خود را فراهم آورید.

ضمناً هنگام عطسه و سرفه حتماً جلوی دهان و بینی خود را با دستمال بگیرید و از روبوسی بپرهیزید تا دیگران را به بیماری مبتلا نسازید.

۱۶. از نگه‌داری غذا در اتاق محل استراحت خویش حتی در داخل یخچال خودداری نموده و حتماً غذا را در زمانِ توزیع و در محل معین شده و به اندازه میل کنید. در ضمن از خوردن غذا و شیرینی در میانِ وعده‌های ناهار و شام بپرهیزید تا هنگام صرف غذا، اشتهای شما بهتر باشد.

۱۷. به منظور حفظ سلامت شخصی و بهره گیری هرچه بیشتر از معنویات این سفر، حتی الامکان از غذاهای سبک و ساده استفاده کنید و بویژه در ایام تشریق از پرخوری به شدت پرهیز کنید.

۱۸. از خرید هرگونه مواد غذایی از دست فروش‌ها و اغذیه‌فروش‌های داخل شهرهای مکه و مدینه خودداری نمایید، زیرا به دلیل بهداشتی نبودن برخی از آنها ممکن است به بیماری دچار شوید.

۱۹. اتاق‌های محل اقامت به کولر گازی مجهز هستند.

هوای اتاق را در حدّی تنظیم کنید که گرم نباشد، اما به‌اندازه‌ای اتاق را سرد نکنید که هنگام بیرون رفتن از هتل، تحمل گرما برایتان دشوار باشد.

ص: ۶۳

۲۰. هنگام بارندگی یا شستشوی صحن‌ها، به دلیل لغزندگی کف صحن‌های مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی الله علیه و آله، امکان زمین خوردن و آسیب دیدگی زیاد است، مراقب باشید.

۲۱. هنگام سوار و پیاده شدن از سرویس‌ها شتاب ننمایید و اجازه دهید که خودرو کاملًا متوقف شود تا دچار سانحه نشوید.

۲۲. پیوسته نظافت حمام و سرویس‌های بهداشتی را حفظ کرده و از نگه‌داری زباله در اتاق پرهیز نمایید. هر روز صبح و عصر زباله‌ها را در کیسه‌های مخصوص بریزید و پس از گره‌زدن، در سطل‌های بزرگ کنار سالن‌ها بگذارید تا عوامل کاروان آنها را بیرون ببرند.

۲۳. در صورت نیاز از مأموران نظافت بخواهید تا مایع ضدّعفونی کننده دراختیار شما قرار دهند. از انداختن تفاله چای به دستشویی‌ها یا ظرف‌شویی‌ها خودداری کنید.

۲۴. هر نفر باید از حوله شخصی خود استفاده نماید.

هم‌چنین از مسواک، شانه، تیغ، لیف و صابون مخصوص خود استفاده کنید و هیچ‌گاه از این وسایل به طور مشترک استفاده نکنید.

۲۵. در تمام مدّتی که در مدینه یا مکّه هستید، ساعات استراحت خود را طوری تنظیم کنید که بیش‌ترین استفاده را از لحظات معنوی حضور در حرمین شریفین ببرید و ضمناً به اندازه کافی استراحت کنید تا دچار خستگی و بی‌خوابی نشوید.

۲۶. از خرید لباس‌های دست دوم و مستعمل از حراجی‌ها و کنار خیابان‌ها بپرهیزید؛ چنین لباس‌هایی معمولًا

ص: ۶۴

ناقل بیماری‌های خطرناک هستند.

۲۷. از خرید لوازم آرایشی غیرمطمئن و دارو، بدون نسخه‌ی پزشک خودداری کنید ودر این‌گونه موارد با پزشک کاروان یا پزشکان مستقر در مرکز پزشکی حج مشورت نمایید.

۲۸. چنانچه دچار مشکلات تنفسی هستید، از ماسک‌های مخصوص استفاده کنید. طول دوره بیماری تنفسی باید طی شود. از مراجعه مکرر به درمانگاه‌ها خودداری کنید. هم‌چنین اگر به سرماخوردگی و زکام مبتلا شدید، حتماً از ماسک‌هایی که توسط مراکز پزشکی حج در اختیار شما قرار می‌گیرد، استفاده نمایید.

۲۹. در اماکن زیارتی، از سجّاده‌های مخصوص استفاده کنید تا مجبور نباشید دستان خود را روی زمین یا فرش‌های آلوده بگذارید، در این‌صورت، گردوخاک و آلودگی‌های زمین را نیز از راه بینی، استنشاق نمی‌کنید.

۳۰. استعمال دخانیات در تمامی اماکن عمومی عربستان، ممنوع است. بنابراین، از کشیدن سیگار حتّی در اتاق‌ها و راهروهای ساختمان محل اقامت خودداری نمایید. تا آنجا که امکان دارد در این سفر معنوی نسبت به ترک آن اقدام نمایید.

۳۱. ناخن‌های خود را همیشه کوتاه نگه دارید، زیرا ناخن‌های بلند یکی از راه‌های انتقال میکروب است.

۳۲. لباس‌های زیر خود را به‌موقع عوض کنید و بشویید.

بهتر است لباس‌ها سفید رنگ و از جنس نخی باشند.

ص: ۶۵

۳۳. چنانچه قصد رفتن به اماکن زیارتی یا گردش در بازار را دارید، در مواقعی که هوا گرم است یک شیشه آب یا دست‌کم یک لیوان مخصوص و یک بادبزن کوچک به همراه داشته باشید و حتی الامکان از منبع‌های آب آشامیدنی سرراهی، به‌ویژه از لیوان‌های موجود در آب‌خوری‌های عمومی، استفاده نکنید.

۳۴. مرتب استحمام کنید تا بوی پا و بدن شما موجب آزردگی همسفران نشود. هنگام استحمام، از پوشیدن دمپایی ابری که موجب سُر خوردن و ایجاد خطر سقوط می‌شود، خودداری کنید.

۳۵. اگر تحت رژیم یا پرهیز غذایی هستید، آن را ادامه دهید و از غذاخوردن زیاد پرهیز کنید. هم‌چنین هرگونه مشکلات غذایی خود را با مدیر و پزشک کاروان در میان بگذارید.

۳۶. برخی از زائران در طول سفر به یبوست مبتلا می‌شوند که مهم‌ترین دلایل آن عبارت‌اند از:

– عرق کردن زیاد و کاهش آب بدن؛

– آشامیدن نوشابه‌های گازدار و چای پررنگ؛

– مصرف زیاد موز، به‌ویژه موزهای نرسیده.

بنابراین، با رعایت موارد فوق از بروز این مشکل جلوگیری کنید. سعی کنید برای مقابله با این بیماری بیشتر آب بنوشید.

۳۷. بانوان محترمه توجه داشته باشند که پیش از سفر حجّ

ص: ۶۶

برای آغاز مصرف قرص جلوگیری از عادت ماهیانه و مسائل دیگر، با پزشک کاروان مشورت کنند و در صورت ابتلا، بدون هیچ اضطرابی مسائل شرعی خود را از روحانی محترم کاروان بپرسند. همچنین در طول سفر از فشارهای روحی (اضطراب و تشویش خاطر) و پیاده‌روی‌های زیاد، پرهیز کنند تا به مشکل لکّه بینی و نگرانی‌های دیگر دچار نشوند. دستیارِ زن کاروان نیز در این موارد می‌تواند مشاور خوبی برای بانوان باشد.

۳۸. با توجه به گرمای هوا و فعالیت بدنی، حتما روزانه شش تا هشت لیوان آب بنوشید. به یاد داشته باشید که برای آشامیدن، فقط از آب‌های معدنی که در بطری‌های پلمب‌شده در اختیار شما قرار می‌گیرد استفاده کنید.

۳۹. به منظور جلوگیری از شکستگی اعضای بدن در هنگام استحمام و استفاده از وان دقت کافی داشته باشید زیرا کف صابون و لیز بودن سرامیک در منزل و حرمین باعث سقوط انسان و شکستگی می‌شود و شیرینی سفر را به کام شما تلخ می‌نماید.

* پزشک کاروان در طول سفر همراه شماست. تلاش کنید با مشورت او تمامی موارد بهداشتی و درمانی را رعایت کنید تا بتوانید به راحتی مناسک خود را انجام دهید.

* میوه و مواد لبنی نیز به حد کافی مصرف کنید.

ص: ۶۷

بخش پنجم: در محل سکونت

مقدمه

سازمان حج و زیارت بنا بر رسالت خود و با عنایت به حقوق زائرین بیت ا ... الحرام و میهمانان حرم شریف نبوی صلی الله علیه و آله بر خود لازم می‌داند از امکانات موجود در کشور عربستان به صورت بهینه استفاده نماید. اگرچه منازل موجود در مکه و مدینه و بویژه مکه وضعیت ویژه خود را دارد. در همین راستا تلاش فراوانی صورت گرفته تا در طول سفر، زائرین عزیز در خصوص اقامت و اسکان خود بیش از گذشته از امکانات رفاهی مناسب برخوردار شوند.

اهمیت مسأله اسکان بر کسی پوشیده نیست و مسؤولان امر همواره در تلاش بوده‌اند که هر سال بهتر از گذشته، در حد امکان از ساختمان‌های مناسب در منطقه مرکزی و نزدیک به حرمین شریفین استفاده شود. لیکن وضعیت کوهستانی مکه باعث شده است که این شهر ساختمان‌های متفاوتی با مدینه

ص: ۶۸

داشته باشد که زائران عزیز باید نسبت به آن آگاهی یابند.

امید آن که زائرین محترم، به اهمیت این امر و تلاش‌های مسؤولان سازمان حج و زیارت در خدمت به ضیوف الرحمن و خدمت‌رسانی ویژه‌ی جمهوری اسلامی ایران به زائران بیت‌اللّه‌الحرام عنایت داشته باشند و واقعیت‌های موجود را همواره مدنظر داشته باشند.

در سال جاری در مکه مکرمه برای اقامت بیش از ۲۰ درصد از زائران در فاصله نزدیک‌تر به مسجدالحرام منازل با نظام فرهنگی اجاره شده است. تخریب گسترده اطراف مسجدالحرام و نیز روی آوری به ساختمان‌های همانند هتل و علاوه بر آن تورم غیرقابل پیش‌بینی سال جاری عربستان باعث افزایش هزینه اسکان در مکه مکرمه شده است. البته بخش بزرگ افزایش هزینه مسکن مربوط به بهبود کیفیت است.

اقامت و اسکان در مدینه منوره از چند سال قبل به تدریج، از بخش غیر مرکزی به منطقه مرکزی انتقال یافته و اکنون تمامی زائران ایرانی در منطقه‌ی مرکزی و یا حاشیه این منطقه اسکان داده شده‌اند. امید است اقدامات انجام شده در سال جاری، بیش از گذشته موجب رضایت زائران محترم گردد. در این زمینه به نکات ذیل عنایت داشته باشید:

۱. هنگام ورود به هتل و یا ساختمان محل اقامت خود، صبر و حوصله پیشه کنید تا مدیران و مسئولان محترم کاروان بتوانند زمینه را برای استقرار سریع شما فراهم سازند.

۲. توجه داشته باشید که قراردادهای تنظیمی با مالکان

ص: ۶۹

ساختمان‌ها بر اساس گروه‌های قیمتی و طبق سرانه‌ی اسکان زایران تنظیم شده است، لذا توقع شما باید در حد امکانات موجود در ساختمان‌ها باشد و از تقاضاهای خارج از قراردادها جداً خودداری نمایید. نحوه گروه‌بندی و عواملی که در این زمینه دخالت دارند را می‌توانید از مدیر کاروان جویا شوید.

۳. در ساختمان‌هایی که چند کاروان به‌طور هم زمان اسکان می‌یابند، همکاری مدیران، عوامل و زائرین در جهت بهره‌مندی از خدمات و امکانات رفاهی، اهمیت بسیار دارد.

۴. محدودیت آسانسورها در تمام ساختمان‌ها به‌ویژه در اوقات اوج مصرف و ازدحام، ایجاب می‌نماید که زائرین از استفاده غیرضروری پرهیز نموده و برای سرعت در رسیدن آسانسور، از توقف بیش از حدّ در طبقات خودداری کنند.

هنگام استفاده از آسانسور و پله برقی، به نکات ایمنی توجه کنید و مراقب سالمندان و بیماران باشید. توصیه می‌شود که ساکنان طبقات اول و دوم حتی‌المقدور از آسانسور استفاده نکنند.

۵. به زائران محترم توصیه می‌شود تا ضمن همراه داشتن کارت شناسایی و کارت ساختمان یا هتل و نصب آن به لباس خود، زمان رفت و آمد را به‌گونه‌ای انتخاب نمایند که یک ساعت قبل از نمازهای پنج‌گانه، از محل اسکان خارج شوند و بلافاصله بعد از اتمام نماز جماعت به یکباره به هتل‌ها و ساختمان‌های محل اقامت خود مراجعه نکنند.

اجرای این توصیه و تذکر در جهت رفاه بیشتر حال زائرین

ص: ۷۰

بوده و از ازدحام در آسانسورها و سالن غذاخوری جلوگیری خواهد کرد.

۶. در سفر حج تمتع، معیار تعیین کیفیت هتل‌ها و اماکن مسکونی، درجه آنها نیست، بلکه گروه قیمتی مورد توجه قرار می گیرد. ضمناً از آنجا که امکانات همه‌ی هتل‌ها و ساختمان‌ها یکسان نیست، نباید آنها را با هم مقایسه کرد.

امکان دارد دو گروه قیمتی در هتل باشند در این صورت تفاوت پرداخت مربوط به مسکن شهر دیگر می‌باشد.

اختلاف در ایستگاه پرواز هم در تفاوت پرداخت دخیل است.

۷. پول و اشیاء قیمتی خود را به صندوق امانات هتل‌ها و ساختمان‌ها سپرده و اگر کلیدی دریافت کردید، در نگهداری کلید صندوق دقت لازم را داشته باشید.

۸. هنگام خروج از هتل یا ساختمان محل اقامت، کلید اتاق‌ها را به هیچ عنوان همراه خود نبرید و آنرا به مسئول پیش‌خوان تحویل دهید چرا که ممکن است دیگران بعلت نبودن کلید پشت در اتاق معطل بمانند.

۹. از روزی که وارد مکّه یا مدینه می‌شوید، یک اتاق به شما و دوستان همراه که قبلًا انتخاب کرده‌اید اختصاص می‌یابد و پس از چند روز باید آن را تحویل دهید، از این رو نظافت را مراعات نمایید. خدمه‌ی کاروان و مأموران هتل، وسایل نظافت از قبیل کیسه پلاستیکی، سطل‌زباله و امکانات دیگر را در اختیار شما قرار می‌دهند. سعی کنید لباس‌های خود را جایی پهن کنید که در محل دید و عبور دیگران

ص: ۷۱

نباشد. پاکت‌ها، کاغذها و زباله‌ها را نیز در سطل‌های مخصوص زباله بریزید.

۱۰. در بیش‌تر ساختمان‌ها، جهت قبله با علامت ویژه‌ای بر دیوار یا سقف اتاق‌ها مشخص و نصب شده است. معمولًا در ساخت سرویس‌های بهداشتی، جهت قبله رعایت نشده است، بنابراین هنگام استفاده، به گونه‌ای بنشینید که رو به قبله یا پشت به قبله قرار نگیرید.

۱۱. سرویس‌های بهداشتی اغلب فرنگی است. از ایستادن روی لبه‌ی آنها پرهیز کنید و اگر چگونگی استفاده از آن را نمی‌دانید، از همراهان و یا مسؤولان کاروان بپرسید.

۱۲. زائران محترمی که تاکنون از وان حمّام استفاده نکرده‌اند، به‌ویژه سالمندان عزیز توجّه داشته باشند که در وان‌های حمام خطر لیز خوردن وجود دارد، به‌ویژه اگر پابرهنه یا با دمپایی ابری باشند. بنابراین، مراقب باشید هنگام استحمام، خدای ناکرده مشکلی برای شما پیش نیاید.

هم‌چنین پرده‌ی حمام را در داخل وان قرار دهید تا آب دوش به کف حمام نریزد.

۱۳. حمّام، توالت و آشپزخانه‌هایی که در هر اتاق یا سوئیت وجود دارد، برای استفاده‌ی همه‌ی افراد ساکن در آن اتاق است. بنابراین، پس از استفاده، سرویس‌های بهداشتی را تمیز کنید و از باقی گذاشتن موی سر و صورت، صابون و شامپو و تیغ‌های مصرف شده لباس زیر و ... جداً پرهیز نمایید.

۱۴. با توجه به این که سالن‌ها و رستوران‌های غذاخوری

ص: ۷۲

هتل یـا ساختمـان محـل اقـامت، محـلّ رفت وآمـد افراد مختلـف بـوده و محلّی عمـومی به شـمار می‌آیـد، از تردّد در این امـاکن با لباس‌های راحتی که آنها را در اتاق می‌پوشید، خودداری کنید.

- خواهران محترمه زمان خارج شدن از اتاق حتماً جوراب بپوشند.

۱۵. هنگام خروج، کلیـد یاکارت خود را داخل اتاق جا نگذارید، زیرا گرفتن کلید یدک مشـکلات زیادی دارد، خصوصاً اگر مدیر کاروان در آن ساعت در محل سـکونت حضور نداشـته باشـد. مسئول هتل تا مطمئن نشود که اتاق متعلق به خود شـماست، کلید را تحویل نمی‌دهد. اگر کلید را به همراه خود می‌برید، در حفظ آن دقّت زیادی داشته باشید.

۱۶. در روزهـای نخست، برای اسـتفاده از آسـانسور و پلّه‌هـای برقی، حتمـاً همراه افرادی باشـید که بـا طرز کـار آنهـا آشـنا هسـتند. سالمنـدان عزیز و برادران و خواهرانی که تاکنون از این وسایل اسـتفاده ننموده‌انـد، در این‌باره بیش‌تر دقّت کننـد و از افراد با تجربه کمک بخواهند. ظرفیت آسانسورها را رعایت کنید تا مشکل سقوط یا خرابی و نقص فنّی آن پیش نیاید.

۱۷. خواهران محترمه، در تمـام اوقـات، به‌ویژه شب‌هـا که داخـل اتـاق روشن و بیرون تاریـک است، به پنجره‌ی اتاق‌های خود توجه داشته باشند و دقت کنند که حتماً پرده‌ها آویخته و جای دیگری به آن مشرف نباشد.

۱۸. از خواهران محترمه تقاضا می‌شود در لابی هتل‌ها بیش از حد ننشینند.

ص: ۷۳

۱۹. در صورت بروز هرگونه نقص ساختمانی در داخل اتاق، مانند چکّه نمودن آب از سقف، خرابی شیرها و دست‌شویی‌ها یا مشکلات دیگر، به سرعت مدیر یا خدمه‌ی کاروان را آگاه سازید تا مشکل را برطرف نمایند.

۲۰. از ایجاد سروصدا در داخل اتاق و زیاد کردن صدای تلویزیون یا ضبط صوت خودداری کنید، زیرا ممکن است همسایگان شما در حال استراحت باشند.

۲۱. همواره از شوخی‌های ناراحت‌کننده، کلمات نامناسب و سخنان آزار دهنده پرهیز نمایید و شخصیّت دیگران را در نظر داشته باشید.

۲۲. هیچ یک از وسایل ساختمان را بیرون نبرید و از آنها استفاده‌ی نابه‌جا نکنید. در صورت خرابی یا مفقود شدن هریک از اسباب و اثاثیه، خسارت آن را از سازمان حج دریافت می‌کنند و از نظر شرعی، شما ضامن هستید.

۲۳. توجه داشته باشید که هتل‌ها و اماکن اقامتی مدینه در مقایسه با ساختمان‌های مکّه، از امکانات بسیار بهتری برخوردارند. بنابراین در صورتی که در منازل مکّه محدودیت‌هایی را مشاهده کردید، تصوّر نکنید که تغییری در سیستم خدمات‌رسانی ایجاد شده است، زیرا به طور کلی مراکز اقامتی مکّه سطح پایین‌تری دارند.

۲۴. مدیر و خدمه کاروان در سفر حج، وظایف تعریف شده‌ای دارند که آنها را به‌دقت انجام می‌دهند، امّا در برخی موارد هیچ گونه دخالتی نمی‌توانند داشته باشند، زیرا کارها

ص: ۷۴

به صورت متمرکز و طبق برنـامه‌ی مشخّصـی که از طرف سـتاد حـج تنظیم گردیـده، انجـام می‌شود، مثلًا در اموریماننـد نوع غـذا، کیفیت هتل‌هـا و منازل مسـکونی و امکانات اتاق‌ها، آنها تنها می‌تواننـد کمبودها را گزارش دهنـد، بنابراین توقّع اضافه و ناممکن از آنان نداشته باشید.

۲۵. در هر کاروان، برای هر نفر از زائران مقـدار معینی اقلام بهـداشتی از قبیل پودر لباس‌شویی و مایع دسـتشویی در نظر گرفته شده است. در مصرف آنها زیاده‌روی و اسراف نکنید.

البته خدمه‌ی کاروان تا حد امکان موارد نیاز را تأمین می‌کنند.

۲۶. افراد سالمنـد و مریض را حتی برای مـدت کوتـاه در اتـاق تنهـا نگذاریـد. هم‌چنین جهت احتیـاط بیشتر، دقت کنیـد آنان هنگام خروج، مشخصات کامل و آدرس محل اقامت و شماره کاروان را همراه داشته باشند.

۲۷. از قرار دادن لبـاس و هرگـونه شـیء پـارچه‌ای بر روی آباژورهـا خـودداری کنیـد، زیرا ممکن است بـاعث آتش‌سـوزی شـده و خسارات جبران ناپذیری به بار آورد. خانم‌ها نیز لباس‌های شسته خود را در معرض دید آقایان قرار ندهند.

۲۸. در زمانی که در داخل هتل استراحت می‌کنید، از باز گذاشتن درب اتاق‌ها جداً خودداری کنید و از تردد و ایستایی با لباس زیر در راهرو و سالن غذاخوری نیز پرهیز نمایید.

ص: ۷۵

بخش ششم: تغذیه

۱. سازمان حج و زیارت برای رفاه حاجیان و نیز فراهم آوردن وقت کافی برای آنان جهت رسیدگی به مسائل معنوی، از سال‌ها پیش آماده سازی تغذیه زائران را در دستور کار خود قرار داده است.

۲. تا چند سال گذشته همه کاروانها توسط آشپزهای اعزامی در داخل ساختمان‌های خود غذای زائران را طبخ می‌کردند.

لیکن از چند سال گذشته به دلایل متعدد از جمله مسایل بهداشتی و امنیتی، سازمان ناگزیر به استفاده از پخت متمرکز گردید.

۳. تا سال گذشته ۱۰۰ درصد دو وعده غذای زائران حج در روزهای اقامت در مدینه منوره در دو آشپزخانه متمرکز این شهر مقدس و ۷۰ درصد نیز در مکه مکرمه در همین تعداد آشپزخانه پخت و روانه کاروان‌ها می‌شد. ۳۰ درصد دیگر به علت کمبود امکانات به همان روش سنتی عمل می‌کردند.

۴. سازمان حج و زیارت به لحاظ اهمیت دادن به کیفیت تغذیه و نیز ذائقه زائران در این سالها تمامی تلاش خود را به

ص: ۷۶

کار گرفته تا آنجا که ممکن بوده مواد غذایی را از ایران به عربستان منتقل کرده و کمبودها را به صورت مستقیم از بازارهای داخل کشور میزبان تهیه کرده است.

از جمله چنانچه گوشت وارداتی ازایران برای آشپزخانه کافی نبوده در مکه ومدینه دامداران برای تهیه گوشت گرم قرارداد بسته است و ...

۵. در چهار آشپزخانه تحت پوشش سازمان حج و زیارت در مدینه منوره و مکه مکرمه اولین شعار دست اندرکاران، بهداشت و سپس تولید غذاست.

۶. تمامی نیروهای آشپزخانه اعم از مدیر، سر آشپز، آشپز، نیروهای اداری و ... از افراد مجرّب در داخل کشور و آشنا به مسئولیت خود در حج هستند که یک هفته قبل از استقرار زائران عزیمت می‌کنند و تاهنگامی که زائران حضور دارند به انجام وظیفه مشغول هستند.

۷. تمامی این عدّه هم قبل از عزیمت و هم هنگام حضور در عربستان، مورد آزمایش‌های گوناگون و تست سلامت قرار می‌گیرند.

۸. تمامی مواد غذایی قبل از مصرف، در آزمایشگاههایی که در آشپزخانه‌ها وجود دارد آزمایش می‌شوند و سپس وارد چرخه آماده سازی غذا قرار می‌گیرند.

۹. در آشپزخانه‌ها، مهندس تغذیه ایرانی همواره حضور دارد و بر کیفیت طبخ از ابتدا تا انتها نظارت می‌کند.

۱۰. مأموران بهداشت از سوی مرکز پزشکی حج

ص: ۷۷

جمهوری اسلامی ایران، وزارت بهداشت عربستان و نیز شهرداری‌های مکه و مدینه بر بهداشت محیط آشپزخانه و نیز سالم بودن مواد غذایی مورد استفاده نظارت می کنند.

۱۱. نگه داری و آماده سازی مواد غذایی در یک شرایط ۱۰۰ درصد بهداشتی صورت می گیرد. همه نیروهای آشپزخانه از لباس‌های مخصوص و دستکش‌های مخصوص استفاده می کنند و آمد و شد به محیط به صورت کاملًا کنترل شده و بهداشتی است.

۱۲. جداول غذایی بر اساس نیاز جسمی زایران، امکانات موجود در بازار عربستان و با نظر مهندسان علوم تغذیه و مرکز پزشکی حج تدوین و به صورت یکنواخت به اجرا در می‌آید.

۱۳. با توجه به اینکه در کشور ما تنوع غذایی، بسیار متفاوت و دامنه سلیقه‌ها بسیار گسترده است و پاسخ گفتن به همه خواسته‌ها در شرایط دشوار حج امکانپذیر نمی‌باشد، در آشپزخانه‌های مرکزی سعی شده آنچه که تهیه می‌شود بیشترین نزدیکی را به فرهنگ تغذیه ایرانی‌ها داشته باشد. اگرچه ممکن است برخی غذاها نظر بعضی زائران استانها را تأمین نکند.

۱۴. غذاهایی که در آشپزخانه‌های متمرکز طبخ می‌شود به وسیله ماشین‌های دارای گرمکن به کاروان‌ها منتقل می‌شود. در داخل هر کاروان مسؤولی برای تحویل و گرم نگه داشتن غذا تعیین شده و باید طبق وظیفه ای که به او سپرده شده است تا هنگام سرو، غذا را گرم نگه دارد. آشپز کاروان موظف است غذا را آماده و با دورچین مناسب در اختیار زائران قرار دهد. بدیهی است

ص: ۷۸

که گذر از این چرخه، قدری از کیفیت اولیه غذا را کاهش می‌دهد.

۱۵. برای بیماران معمولًا همه روزه طبق سفارش مدیر کاروان غذای رژیمی توسط آشپزخانه‌ها تهیه و در اختیار افراد متقاضی قرار می‌گیرد.

۱۶. زائران باید با رعایت بهداشت در رستوران و یا اتاق‌های خود و سرو به موقع غذا طبق برنامه زمان بندی، بخش تغذیه را در انجام بهینه مأموریت خود مساعدت نمایند.

۱۷. معمولًا همه ساله با هماهنگی مدیران کاروان‌ها و مسؤولان مناطق مکه و مدینه، عده‌ای از زائران، داوطلب بازدید از آشپزخانه‌ها می‌شوند.

۱۸. سازمان حج و زیارت از همان سال ابتدایی، تحول در شیوه آماده سازی غذای زائران را در دستور کار جدی خود قرار داده و با ورود دستگاه‌های مدرن از داخل و خارج کشور به آشپزخانه‌ها، سعی کرده است که تنوع و کیفیت غذاها را افزایش دهد.

۱۹. مطالعات جدی برای تهیه غذاهای ایرانی به صورت انبوه و با استفاده از توان شرکت‌های معتبر داخلی از جمله برنامه‌های آینده سازمان است که ممکن است در حج سال جاری تا اندازه ای پاسخ دهد.

۲۰. آب نوشیدنی زائران در قالب بطری‌های نیم لیتری بهداشتی تهیه و در اختیار آنان قرار می‌گیرد.

۲۱. خدمتگزاران زائران در طول سفر تلاش می‌کنند تا متناسب با ذائقه و نیاز زائران میوه تهیه و در اختیار قرار دهند.

ص: ۷۹

بخش هفتم: حمل و نقل

۱. حمل و نقل زائران معمولًا در سه بخش هوایی، بین شهری و درون شهری صورت می گیرد که در بخش هوایی جابه جایی زائران بین فرودگاه‌های داخلی و دو فرودگاه مدینه منوره و بندر جده توسط دو شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران و خطوط هوایی سعودی انجام می‌شود.

۲. در بخش بین شهری که مسیرهای جده به حجفه و مکه، مدینه به مکه، مکه به مدینه، مکه به جده و نیز مشاعر مقدس را شامل می‌شود سازمان حج و زیارت با پنج شرکت معتبر سعودی که اتوبوس‌های با مدل بالاتر در اختیار دارند قرارداد می‌بندد و آنها در طول سفر و در مسیرهای ذکر شده زائران ایرانی را طبق برنامه تنظیم شده توسط ستادهای حج جا به جا می کنند. زائران باید در مسیرهای مختلف، شماره اتوبوس و محلی را که باید مجدداً سوار شوند به خاطر بسپارند، حرکت دستجمعی را از یاد نبرند و به تذکرات مدیر

ص: ۸۰

و عوامل کاروان توجه ویژه داشته باشند.

۳. یکی از مهمترین دستاوردهای حج جمهوری اسلامی ایران که از هفت سال گذشته پیاده شده، راه اندازی یک سیستم حمل و نقل داخل شهری ویژه برای تردّد زائران ایرانی بین محل‌های استقرار و حرمین شریفین است.

۴. از حج گذشته که قریب ۱۰۰ درصد زائران ایرانی در مدینه منوره در دو دایره اطراف حرم شریف نبوی (ص) اسکان می‌یابند حمل و نقل درون شهری برچیده شده و فقط چند مینی بوس برای مواقع موردنیاز در اختیار هستند.

۵. در مکه مکرمه حدود ۶۰۰ اتوبوس و مینی‌بوس در قالب ۱۸ خط، زائران ایرانی را از قسمت‌های مختلف شهر کوهستانی مکه در نوبت‌های متعدد به مسجدالحرام منتقل کرده و باز می گردانند.

۶. همه اتوبوس‌ها که با عنوان «نقل صلوات» نامگذاری شده‌اند مزین به پرچم جمهوری اسلامی هستند و وظیفه دارند که فقط زائران ایرانی را در مسیرهای تعیین شده به صورت رایگان جابه جا کنند.

۷. همه زائران باید در روز اول استقرار در مکه با کمک مدیران و عوامل کاروان خود با نزدیکترین توقف گاه اتوبوس آشنا شده و شماره خط را به خاطر بسپارند و به محل سوار شدن و پیاده شدن کاملا آگاهی یابند.

۸. برای همه خطوط حمل و نقل درون شهری که متناسب با تعداد زائری که در منطقه هستند به اندازه کافی

ص: ۸۱

اتوبوس پیش‌بینی می‌شود.

۹. در ایام پر ازدحام اول ذیحجه به بعد رفت و آمد اتوبوس‌ها کندتر می‌شود. حتی ممکن است اتوبوس‌ها نتوانند در زمان‌های از پیش تعیین شده در محل سوار و پیاده شدن حضور یابند. در این هنگام شایسته است که زائران صبر و حوصله داشته باشند.

۱۰. برای هر اتوبوس در ابتدا و انتها و نیز برخی مسیرهای بین راهی ایستگاه‌هایی تعیین شده است. زائران عزیز انتظار نداشته باشند که اتوبوسها در هر جایی توقف داشته باشند.

۱۱. برخی زائران به دلیل بعد مسافت باید فاصله منزل تا حرم را توسط دو خط اتوبوس طی کنند. انتظار این است که ضمن رعایت نظم با مسؤولین حمل و نقل که با لباس‌های ویژه خدمتگزار زائران در این بخش هستند همکاری لازم صورت گیرد.

۱۲. مسجدالحرام و اطراف آن در مواقع برگزاری نمازهای پنجگانه بسیار شلوغ و پر رفت و آمد است. زائران ایرانی حتما برنامه خود را طوری تنظیم کنند تا یک ساعت قبل از شروع هر نماز راهی حرم شوند و تا یک ساعت پس از اقامه نماز نیز حرم را ترک نکنند تا بتوانند به راحتی به محل‌های استقرار خود برگردند.

۱۳. نظم انقلابی ویژه شهروندان ایرانی در هنگام سوار و پیاده شدن و نیز رعایت حال کهنسالان و افراد ناتوان و نیز زنان مورد انتظار است. درخواست این است که در هنگام بازگشت از حرم، زائران در جاهای تعیین شده برای سوار

ص: ۸۲

شدن بایستند و به نوبت وارد اتوبوس‌ها شوند و به تذکرات مأموران حمل و نقل به صورت جدی توجه کنند.

۱۴. از ابتدای ماه ذیحجه که عدد زائران حاضـر در مکه مکرمه به اوج می‌رسد، محدودیت‌های ترافیکی اعمال می‌شود و در اطراف مسـجد و تا فاصـله‌های دورتر اتوبوس‌ها اجازه توقف پیدا نمی‌کنند. در این وضعیت مسؤولان بخش اتوبوسرانی ستاد حج جمهوری اسـلامی ایران در مکه مکرمه مجبور به جابه جایی ایسـتگاه‌ها می‌شونـد. زائران در این چند روز باید آمادگی طی مسافت بیشتری را به صورت پیاده پیدا کنند.

۱۵. از آخرین ساعات روز پنجم ذیحجه و یا ساعات اولیه روز شـشم تمامی اتوبوس‌های مورد اسـتفاده در حمل و نقل درون شهری به بخش حمل و نقل مشاعر منتقل شده و سیسـتم اتوبوسرانی بر چیده می‌شود. زائران در روزهای باقی مانده (۶، ۷ و ۸ ذیحجه) باید خودشـان بـا همـاهنگی مـدیر کـاروان برای رفـت و برگشت به حرم (یـا به صـورت پیـاده و یـا بـا اسـتفاده از خودروهـای کرایه‌ای) برنامه‌ریزی کنند. این روند در برگشت از منی تا صبح روز چهاردهم ذیحجه ادامه دارد.

۱۶. سیستم حمل و نقل درون شهری علاوه بر مسؤولیت جابه‌جایی زائران در فاصله میان منازل و حرم، برای انجام طواف اول زائران و نیز زیارت دوره آنان برنامه ریزی می کنند.

۱۷. انتظـار مسؤولاـن حـج از زائران عزیز در نحـوه بهره‌برداری از حمـل و نقـل درون شـهری رعـایت نظم، داشـتن صـبر و تحمـل و مراعات کردن همواره حال افراد مسن و ناتوان می‌باشد.

ص: ۸۳

مقام معظم رهبری:

انگیزه‌های مادی را تا آنجا که ممکن است باید از دل خارج کرد، باید نفس را مراقبت کرد ... این انگیزه‌های بازارگردی و سوغات‌خری و اینها را باید کم کرد، انگیزه‌های مادی در حج باید از حاجی، همراه و کارگزار دور شود.

بخش هشتم: بازار

۱. از خرید اجناس حجیم و کالاهای صوتی، تصویری و دیگر وسایل برقی که بهای آنها معمولا در ایران ارزان‌تر است، خودداری کنید. علاوه بر این اجناس بدل و قلّابی که با نمونه اصلی شباهت زیادی دارد، در بازار عربستان بسیار مشاهده شده، و در بسیاری از موارد پس از خرید، امکان برگشت و معاوضه‌ی کالا وجود ندارد. تلاش کنید که در همه موارد خرید، از فروشنده فاکتور دریافت کنید.

۲. هنگام برپایی نماز جماعت، از رفت و آمد در خیابانها و نشستن کنار پیاده‌روها و فروشگاه‌ها جداً اجتناب نمائید.

۳. حتی المقدور از خرید کالاهایی که نسبت به چگونگی و ارزش آن اطلاعات لازم را ندارید خودداری

ص: ۸۴

کنید و در صورت ضرورت، به عیار و کشور سازنده آن توجه داشته باشید. ضمناً از فروشنده فاکتور بخواهید و در صورت امکان و با حضور یک فرد خبره و با تجربه خرید کنید.

۴. خواهران محترمه، ضمن رعایت کامل حجاب اسلامی، از بحث و جدل، خندیدن با صدای بلند، اصرار و چانه‌زدن با مردان بیگانه جداً پرهیز نمایند.

۵. مراقب کیف پول، اجناس خریداری شده و تلفن همراه خود باشید و آنها را در مغازه‌ها جانگذارید. هنگام خرید سعی کنید با در اختیار داشتن اسکناس‌های مختلف (پول خرد) قیمت اجناس خریداری شده را پرداخت کنید و از دادن اسکناس‌های درشت پرهیز کنید، زیرا برخی از فروشندگان در پس دادن باقیمانده‌ها سخت‌گیر بوده و یا در محاسبه عمداً یا سهواً اشتباه می‌کنند. مسؤولیت حفظ و نگهداری ارز زائر به عهده خود اوست و هیچ دستگاه ایرانی یا سعودی برای جبران پول سرقت شده مسؤولیتی ندارد، لذا توصیه می‌شود در اماکن مقدسه و محیطهای شلوغ و پرازدحام مراقب پول همراه باشید.

۶. پاساژها و فروشگاه‌هایی در شهرهای مدینه و مکّه بنا شده که از مرکز شهر فاصله دارند. فروشندگان این مراکز اتومبیل‌های ویژه‌ای را مقابل هتل‌ها مستقر می‌کنند و افراد را برای خرید اجناس به آن‌جا می‌برند. دقت کنید که اجناس را

ص: ۸۵

گران‌تر نفروشند. فریب خودروی رایگان آنها یاشلوغی‌های ساختگی فروشگاه را نخورید. برخی از اتومبیل‌ها به بهانه خرید نکردن از بازگرداندن زائران خودداری می‌کنند.

۷. سعی کنید خرید خود را متناسب با دو ساک که در اختیار دارید تنظیم کنید.

۸. تا حدّ امکان از فروشگاه‌هایی که اجناس آنها برچسب قیمت دارند، خرید نمایید.

۹. زائران محترم خصوصاً خواهران هرگز به‌تنهایی به داخل پاساژها نشوند و یا به فروشگاه‌های خارج از شهر مکه و مدینه نروند.

۱۰. در هنگام حضور در مجامع عمومی در آراستگی ظاهر و لباس خود دقت نموده و از استفاده از لباس‌های نامتناسب و راحتی که منظره زننده‌ای اغلب پیدا می‌کند، جداً خودداری نمایید.

* توصیه اکید این است که بیشتر سوغات مورد نیاز خود را از داخل کشور و فروشگاه‌هایی که معرفی می‌شوند تهیه نمایید تا بتوانید بیشتر از معنویت سفر استفاده کنید. در این زمینه فروشگاه‌های شاهد (وابسته به بنیاد شهید) امکانات خوبی رادر مبادی خروجی فراهم کرده‌اند که می‌توانید از این امکانات بهره‌مند شوید.

۱۱. همیشه تمامی پول خود را همراه نبرید بلکه به اندازه‌ای که قصد خرید دارید همراه داشته باشید. بعضی

ص: ۸۶

سارقین با اظهار خیرخواهی سعی می‌کنند که کت شما را نگه داری نموده و یا به نوعی به شما کمک کنند و در حین نگهداری اقدام به سرقت جیب شما کنند. در این زمینه توجه ویژه داشته باشید.

ص: ۸۷

بخش نهم: تذکرات در مورد برخی احکام حرمین

در این بخش از کتاب تـذکراتی دربـاره‌ی برخی از احکـام مبتلاـ به داده می‌شود. البته مسایـل مربوط به احکـام در جلسات کاروان توسط روحانیون مطرح می‌شود و زائرین محترم تذکرات ایشان را به دقت مورد توجه قرار می‌دهند.

۱. چنانچه مـدّت اقامت شـما در شـهرهای مکّه و مدینه کم‌تر از ده روز است، نمی‌توانید قصد اقامت ده روزه داشـته باشـید. بنابراین نمازهای چهار رکعتی شـما شکسـته خواهد بود، البته در مسـجدالنّبی یا مسجدالحرام وبنا به فتوای برخی مراجع، در همه جای مکه و مدینه می‌توانید نمازهای چهار رکعتی را شکسته و یا تمام بخوانید.

۲. تلاش نماییـد که در اوقات نماز، در حرم یا در نزدیک‌ترین مسـجد محل سـکونت خود حضور یابیـد. در این مواقع از راه‌رفتن یا نشستن در کنار خیابان‌ها یا مقابل فروشگاه‌ها و هتل‌ها و خصوصاً حرکت در خلاف جهت

ص: ۸۸

جمعیت عازم به حرم جداً خودداری فرمایید.

۳. برای خواندن نمازهای واجب، در مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله می‌توانید از سجاده‌هایی استفاده نمایید که در قسمت بالای آن قطعه کوچکی حصیر دوخته شده است و به هیچ وجه از مهر و کاغذ استفاده نکنید. در مورد خواندن نمازهای مستحبی، مانند نماز زیارت یا تحیّت مسجد، اگر امکان سجده روی سنگ یا آن سجاده‌ها نبود، مانند روضه‌ی منوّره در مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله می‌توانید روی همان فرش‌ها سجده کنید. با این حال، خوب است قبلًا از نظر مرجع خود آگاه باشید.

۴. از آن‌جا که در عربستان نماز خواندن در کنار قبور را حرام می‌دانند، برای جلوگیری از برخوردهای تند و نامناسب، نمازهای زیارت را داخل حرم و مسجد نبوی بخوانید. خواهران محترمه از خواندن نماز زیارت روی سنگ‌فرش‌های پشت دیوار و پنجره‌های بقیع جدّاً پرهیز نمایند.

۵. معمولًا پس از نمازهای جماعت اعلان نماز میّت می‌شود و موذن می گوید: «الصَّلاةُ عَلَی الأمواتِ یَرحَمُکُمُ اللَّه». شما نیز در این نماز (که چهار تکبیر دارد) شرکت کنید و هنگامی که نماز میّت خوانده می‌شود، از رفت وآمد در بین صفوف جدّاً پرهیز نمایید.

۶. برخی از اهل سنت خواندن نمازمستحبی را بعد از نماز جماعت صبح حرام می‌دانند (البته این کار از نظر شیعه

ص: ۸۹

نیز مکروه است) بنابراین بعد از نماز جماعت صبح، از خواندن نمازهای مستحبی در این یک ساعت (یعنی بعد از نماز جماعت صبح) در روضه‌ی منوّره، محراب حضرت صلی الله علیه و آله و ستون توبه پرهیز نمایید، زیرا با ممانعت شدید مأمورانی روبه‌رو می‌شوید که کنار محراب ایستاده‌اند و با صدای بلند می‌گویند:

«النّافِلةُ بَعدَ صَلاةِ الصُّبحِ حَرامٌ».

۷. توجّه داشته باشید که تأکید بر شرکت در نماز جماعت حرمین، به معنای آن نیست که همه‌ی کارهایی را که آنها در نماز انجام می‌دهند، باید طبق نظر آنها به جا آوریم، بنابراین، هنگام خواندن نماز جماعت، از قراردادن دست‌ها روی هم و گفتن آمین پرهیز نمایید.

۸. طبق نظر بیشتر مراجع، حدود شرعی مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله عبارت است از تمام ساختمانی که در حال حاضر دیوار و سقف دارد، به ضمیمه‌ی دو محوطه‌ای که سقف آن، چتر است؛ بنابراین صحن‌های اطراف، حکم مسجد را ندارد. لذا اگر می‌خواهید از فضیلت مسجد بهره‌مند باشید، باید در محوطه‌های داخلی مسجد، حتی المقدور نزدیک به مسجد اصلی که در جلو قرار دارد، حضور یابید.

۹. در بعضی از روزها، مانند روزهای جمعه که جمعیّت نمازگزار بسیار است، ممکن است مجبور شوید که به طبقات بالای مسجد بروید. توجّه داشته باشید که اتّصال صفوف نماز در آن‌جا برقرار نمی‌باشد. بنابراین نماز خود را پس از

ص: ۹۰

اقامه‌ی نماز جمعه اعاده نمایید یا قبل از نمازجمعه (در فاصله‌ی دقایق بین اذان اوّل و اقامه‌ی نماز جمعه) نماز ظهر را اقامه کنید.

۱۰. اهل سنّت در نماز جماعت به نظم در صفوف بسیار اهمّیّت می‌دهند، ولی در مورد اتّصال صفوف، این دقّت را ندارند. بنابراین، لازم است در مکان‌هایی بایستید که اتّصال صفوف نماز برقرار باشد.

۱۱. توجّه داشته باشید که امام جماعت اهل سنّت معمولًا بعد از حمد به جای سوره، چند آیه و گاهی در نماز صبح، به‌ویژه نماز صبح جمعه، آیه‌های سجده‌دار می‌خواند. در این وقت همه‌ی نمازگزاران به سجده می‌روند و سپس به حالت قیام برگشته و نماز را ادامه می‌دهند و شما تصوّر می‌کنید که یک رکعت بدون رکوع به نماز اضافه شد. به هر حال، شما نیز از آنها پیروی نمایید، ولی پس از چنین نمازی حتماً باید نماز صبح را اعاده کنید، یا این که باید پیش از اقامه‌ی جماعت، نماز صبح را خوانده باشید.

۱۲. پس از اذان اول هر نماز، همه مشغول خواندن نماز نافله و مستحبی می‌شوند و منتظر اذان دوم، یعنی اقامه‌ی نماز جماعت هستند. شما نیز بعضی از نمازهای مستحبی یا قضا را در همین فاصله به جا آورید و تا هنگام اذان دوم از سخن گفتن با یکدیگر خودداری نمایید.

۱۳. صفوف نماز باید مستقیم و کامل باشند. این، دستوری است که امام جماعت پیش از شروع هر نماز اعلام

ص: ۹۱

می‌دارد: «استَوُوا ... اقیموا صُفُوفَکُم و اعتدلوا و سدّو الخِلل ...»، بنابراین، شما نیز تا جای خالی در صف جلو ایجاد شد آن را پر کنید. دقیقا در کنار دیگران قرار گرفته و جلو یا عقب‌تر از آنها نایستید.

۱۴. اهل سنّت در نماز جماعت پس از بلند شدن از رکوع، مکث زیادی می‌کنند و سپس به سجده می‌روند.

توجّه داشته باشید که در روزهای نخست، دچار اشتباه نشوید و طبق عادت، سریعاً به سجده نروید. در این صورت ممکن است مأمورین به اتهام اختلال در نماز جماعت با شما برخورد نمایند و یا حتی بازداشت کنند.

۱۵. هنگام خواندن نماز جماعت یا فرادی، فقط به محل سجده نگاه کنید. برخی به این نکته توجّه ندارند و دیگران این کار را دلیلِ اهمیّت ندادن به نماز و عدم خضوع و خشوع می‌دانند.

۱۶. اگر نماز (واجب یا مستحب) را به صورت فرادی می‌خوانید، کوشش کنید سجده و رکوع را کامل انجام دهید؛ یعنی پس از رکوع و سجده اندکی صبر کنید تا بدن آرام گیرد. خواندن قنوت هم مستحب است و می‌توانید در مسجدالحرام و مسجدالنبی آنرا نخوانید.

۱۷. در نماز جماعت، اذکار را بسیار آرام بخوانید تا در آن سکوت خاصّی که در هنگام نماز بر مسجد حاکم است، صدای شما شنیده نشود.

۱۸. اهل‌سنّت در پایان نماز با گفتن: «السّلام علیکم و

ص: ۹۲

رحمهٔاللَّه»، صورت را به طرف راست و بعد به طرف چپ بر می گردانند. این کار نزد ما هیچ استحبابی ندارد. شیعیان پس از سلام، سه بار «اللَّهاکبر» می گویند. البته توجه داشته باشید به دلیل تبلیغ نادرستی که برای بالا آوردن دستها تا کنار گوش صورت گرفته است، بدون بالا آوردن دست سه مرتبه اللَّه اکبر بگوئید، و یا اگر چنین کردید، ذکر «اللَّه اکبر» را طوری ادا کنید که شنیده شود.

۱۹. تا جایی که ممکن است در صفوف جماعت برای ایستادن، به دیگران جا دهید.

۲۰. معمولًا پس از نمازها و نماز میّت، دو یا چهار رکعت نافله‌ی نماز را به صورت فرادی می‌خوانند. شما هم نیّت کنید و چند رکعت نماز مستحبی بخوانید و توجّه داشته باشید تا نمازهای نافله تمام نشده و صفوف نماز به هم نریخته، از بین صفوف نمازگزاران عبور نکنید، زیرا بعضی از افراد در حال خواندن نافله هستند و عبور افراد را از مقابل خود جایز نمی‌دانند، و چه‌بسا با دست به سینه‌ی شما بزنند.

پس کمی صبر کنید و مشغول تعقیبات نماز باشید، سپس به قصد خروج از حرم، حرکت کنید.

۲۱. در مسجد شجره که محل احرام زائران مدینه قبل و مسجد جحفه که محل زائران مدینه بعد می‌باشد، نظافت را رعایت کرده و از ریختن پاکت و زباله‌ی میوه و تنقّلات خودداری کنید.

۲۲. مواد آرایشی خانم‌ها مانع رسیدن آب به مواضع

ص: ۹۳

وضو و غسل است، بنابراین خواهران محترمه در هنگام احرام و خواندن نماز به این مسأله دقّت نموده و از استعمال آن خودداری نمایند.

۲۳. به هنگام پوشیدن لباس احرام، حتی اگر در هتل باشد، قصد قربت نمایید.

۲۴. خواهران محترمه می‌توانند در صورتی که برای خواندن نماز طواف در پشت مقام ابراهیم جا نبود، به قسمت‌های عقب‌تر بروند.

۲۵. سجدهِ‌ی نماز طواف روی سنگ‌فرش مسجدالحرام صحیح و بی‌اشکال است.

۲۶. هنگام تردد در مسجدالحرام یا مسجدالنّبی صلی الله علیه و آله روی محل سجده‌ی افراد پا نگذارید، زیرا انجام این کار نوعی بی‌احترامی به نمازگزاران محسوب می‌شود.

۲۷. در هنگام شلوغی و ازدحام در محل طواف، خصوصاً بانوان محترمه از انجام طواف مستحبی خودداری کنند.

۲۸. انجام اعمال مفرده تا چند روز پس از اعمال حجّ تمتع توصیه نمی‌شود لیکن اگر خواستید آن را به جا آورید، در ساعات نخستین شب، یعنی پس از نماز عشا انجام دهید تا خلوت باشد و به استراحت شبانه نیز برسید و از طرفی نماز صبح هم قضا نشود.

۲۹. برنامه‌هایی که می‌توانید در وقت تشرّف به مسجدالحرام انجام دهید، عبارت‌اند از:

ص: ۹۴

- ختم قرآن مجید؛

- خواندن نماز قضا؛

- دعـا و نیایش که بهترین دعاها، همان مناجات‌های موجود در مفاتیـح‌الجنان و صـحیفه‌ی سـجّادیه است،ماننـد دعای جوشن کبیر، دعای مجیر و ...؛

- نگاه کردن به کعبه که بسیار توصیه شده است.

۳۰. بوسـیدن حجرالأسود و هروله برای بانوان مسـتحب هم نیست. بنابراین بانوان از بوسیدن حجرالأسود که موجب اختلاط با مردان می‌باشـد، و در بعضـی مواقع خطرات جـانی در بردارد، جـدّاً پرهیز کننـد. مردان نیز هنگـام ازدحـام و یـا حضور زنان به حجرالأسود نزدیک نشوند تا مورد اتهام قرار نگیرند.

۳۱. حجّاج محترم پس از انجام عمره‌ی تمتّع و قبل از احرام برای حج تمتع، حق خروج از شهر مکّه را ندارند.

۳۲. خواهران محترمه اگر می‌داننـد در ایام حـجّ تمتّع، مبتلا به عادت ماهیانه می‌شوند، مسأله را از روحانی محترم کاروان سؤال کنند تا با جلو انداختن اعمال مکه مکرمه، در انجام مناسک با مشکل روبه‌رو نشوند.

۳۳. در مسجدالحرام، نمازگزاران، از هر طرف به جانب کعبه نماز جماعت می‌خوانند. یکی از احکام جماعت در فقه شیعه، ایستادن پشت سـر امام جماعت است. امام جماعت مسـجدالحرام در نماز صبح، مغرب و عشا، پشت مقام ابراهیم و برای نماز ظهر در طبقه‌ی اوّل، تقریباً بین رکن

ص: ۹۵

حجرالاسود و رکن یمانی و برای نماز عصر نیز در قسمت مطاف، کنار رکن عراقی می‌ایستد. بنابراین حتی الامکان طوری در صفوف نماز جماعت بایستید که ضمن رعایت اتّصال صفوف، جلوتر از امام جماعت یا در مقابل وی قرار نگیرید.

۳۴. سعی بین صفا و مروه اضافه بر مناسک هیچ استحبابی ندارد، بنابراین پس از انجام طواف مستحبی نیازی به انجام سعی نیست.

۳۵. خواهران گرامی توجه داشته باشند که در محیط معنوی و ملکوتی مسجدالحرام عفاف را رعایت نموده و از تردّد در قسمت‌هایی که معمولًا برادران در آنجا حضور دارند، بپرهیزند.

۳۶. پس از انجام طواف مستحبی در هر جای مسجدالحرام می‌توانید نماز طواف بخوانید؛ اصرار نداشته باشید که در پشت مقام ابراهیم نماز بخوانید، حتی در طواف واجب نیز چنانچه طواف تا پشت مقام ابراهیم امتداد دارد، سعی نکنید که با ایجاد مزاحمت برای طواف‌کنندگان، پشت مقام نماز بخوانید.

۳۷. در هیچ موردی با دستورات پلیس و مأموران انتظامات مخالفت نکنید، زیرا آنها مجری قوانینی هستند که به آنها ابلاغ شده است. البته چنانچه برخوردهای بی‌ادبانه‌ای داشته باشند، می‌توانید از آنها شکایت کنید و به همراه یکی از برادران ایرانی که به زبان عربی تسلط دارد، شکایت خود

ص: ۹۶

را در دفاتر مسئولان آنها مطرح نمایید.

۳۸. در ساعات نزدیک به اذان و نماز، از حضور افراد در حجر اسماعیل ممانعت می‌شود. اگر قصد اقامه‌ی نماز در این مکان مقدس را دارید. فقط در ساعاتی که اجازه حضور در آنجا داده می‌شود، وارد شوید و در مواقع دیگر اصراری برای ورود به حجر اسماعیل نداشته باشید.

۳۹. اگر توفیق اقامه نماز در حجر اسماعیل را یافتید، دو رکعت نماز به نیّت همه‌ی افرادی که در نظر دارید، به‌جا آورید. و سپس محلّ نماز را خالی کنید و به دیگران هم فرصت استفاده از این فیض الهی را بدهید.

ص: ۹۷

بخش دهم: تذکراتی در بخش مناسک

اشاره

این مجموعه، کتاب مناسک نیست و بیشتر مربوط به برخی رفتارها در این حوزه است. بنابراین اطلاعات مربوط به اعمال و مناسک حج را از طریق روحانیون محترم و یا با مطالعه کتاب مناسک به دست آوریـد. در اینجا توجّه خواننـدگان محترم را به چنـد تـذکر جلب می‌کنیم:

۱. زائرین مـدینه قبل، در آخرین روز حضور در مـدینه، تمامی وسایل خود را در ساک‌های بزرگ بسته‌بندی کرده و برای حمل به مکه، به مـدیر کـاروان تحویـل می‌دهنـد و فقـط یـک سـاک دستی را که حـاوی لباس‌هـای احرام، کتاب، قیچی، ناخن‌گیر و کارت شناسایی می‌باشد، نزد خود نگه می‌دارند. در این روز زائران پس از صرف ناهار و کمی استراحت آماده‌ی حرکت می‌شوند.

۲. ابتدا به حمام رفته، نظافت کرده و برای احرام غسل کنید، سپس لباس‌های احرام را با نیّت «قربةً الی اللّه» پوشیده

ص: ۹۸

و با آرامش کامل، آماده رفتن به میقات شوید. اگر مدینه قبل باشید، از مدینه به مسجد شجره می‌روید، امّا اگر مدینه بعد باشید از فرودگاه جده مستقیماً به مسجد جحفه رفته و در آن‌جا محرم می‌شوید.

۳. توجه داشته باشید که پس از غسل مستحبی احرام، وضو بگیرید تا هنگام اقامه نماز در مسجد میقات آمادگی لازم را برای نماز و دعا داشته باشید.

۴. زائرین مدینه قبل بعد از صرف ناهار در فرودگاه جدّه طبق برنامه‌ریزی مدیر و روحانی کاروان برای رفتن به مسجد شجره، سوار اتوبوس می‌شوند و حرکت می‌کنند و بعد از خواندن نماز مغرب و عشاء و محرم شدن با اعلام مدیر و روحانی کاروان از مسجد خارج می‌شوند.

۵. در مسجد شجره کاملًا دقت کنید که از کدام طرف مسجد و کدام در داخل شده‌اید و اتوبوس شما کجا توقف کرده تا برای برگشت سرگردان نشوید، چون ورود شما به مسجد در روز است، ولی خروج شما پس از نماز مغرب و عشا می‌باشد و اگر نشانه‌هایی برای خود مشخص نکرده باشید، دچار مشکل می‌شوید.

۶. مسجد شجره دو پارکینگ، یکی در جنوب مسجد (طرف قبله) و دیگری در شمال (طرف مدینه) دارد. و در صورتی که اتوبوس‌ها زیاد شود از مناطق باز اطراف مسجد نیز استفاده می‌شود.

ص: ۹۹

۷. پیش از ورود به مسجد در میقات، کتاب دعا و مناسک را همراه خود بردارید تا با استفاده از فرصت به دست آمده در میقات، ادعیه مربوطه را بخوانید.

۸. همه‌ی افراد کاروان در یک نقطه از مسجد که روحانی محترم معیّن می کند، جمع می‌شوند و پس از تذکرات روحانی کاروان در مورد مسایل اخلاقی و یادآوری موقعیت زمانی و مکانی به زائران و ارزش توبه و تضرّع به درگاه الهی در این مکان، از زائرانی که سال اول تشرف آنهاست می‌خواهد تا نیّت احرام حجةالاسلام نمایند، کسانی هم که به نیابت آمده یا حج مستحبی انجام می‌دهند باید نیت خاص خود را داشته باشند. پس از آن «تلبیه» رابه گونه‌ای که در کتب مناسک آمده ذکر گردد.

۹. تا فرا رسیدن موعد اذان مغرب، در مسجد شجره، (زائران مدینه قبل) مشغول تلاوت قرآن، نماز قضا و نمازهای مستحب دیگر می‌شوید بعد از اذان نماز را به جماعت می‌خوانید و با اعلام مدیر و روحانی کاروان، از مسجد خارج و سوار اتوبوس‌ها می‌شوید تا به سوی مکّه‌ی مکرّمه حرکت کنید.

۱۰. در این هنگام، همه زائران با لباس احرام، شبیه یکدیگر هستند. اتوبوس‌ها نیز هم‌شکل هستند و اطراف مسجد نیز تقریباً هم‌شکل و به یک رنگ است و تنها نشانه‌ی هر کاروان، پرچمی است که در دست یکی از افراد

ص: ۱۰۰

می‌باشد. بنابراین مراقب باشید که از اعضای کاروان خود جدا نشوید. اگر از جمع کاروان فاصله نگیرید و با دیگران همراه باشید، مشکلی نخواهید داشت.

۱۱. بعد از محرم شدن در محل میقات، چنانچه شک و شبهه‌ای یا مسأله‌ای در مورد احرام دارید، با روحانی کاروان مطرح نمایید، زیرا برگشت به مسجد میقات امکان ندارد و احرام نیز باید در همین مکان، به طور کامل و صحیح، انجام شده باشد.

۱۲. خواهران محترمه نیز در بخش ویژه‌ی بانوان در مسجد محرم می‌شوند و اگر معذور باشند، با راهنمائی روحانی محترم کاروان در بیرون مسجد نیت کرده، محرم می‌شوند. پس از حرکت اتومبیل‌ها به طرف مکّه‌ی مکرمه، ذکر لبیک و دیگر ذکرهای مستحب را تکرار نمایید.

در مسیر مسجد شجره تا مکه‌ی مکرمه، شام مختصری به شما داده می‌شود. در توزیع غذا با یکدیگر همکاری نموده و نظافت داخل اتوبوس را نیز رعایت کنید.

۱۳. در یکی از استراحتگاه‌های نیمه‌ی راه مدینه تا مکّه، برای مدت کوتاهی جهت استراحت و تجدید وضو، پیاده می‌شوید و سپس ادامه‌ی مسیر می‌دهید. در این جا نیز با توجه به تاریکی هوا و حضورکاروان‌های متعدد، دقّت نمایید تا اتوبوس خود را گم‌نکنید.

۱۴. زائرین مدینه قبل معمولاً پس از نیمه شب وارد

ص: ۱۰۱

مکّه‌ی مکرّمه می‌شوند. در این صورت شما در مجموع حدود پنج یا شش ساعت در راه بوده‌اید و طبعاً خسته هستید، بنابراین یکسره به هتل و محل سکونت رفته و مدیر یا معاون کاروان، اتاق‌ها را طبق شماره‌هایی که در کارت شما نوشته شده است، تحویل می‌دهند و در اتاق‌ها مستقر می‌شوید.

زائران مدینه بعد نیز پس از انجام تشریفات از جده به مسجد حجفه می‌روند و پس از گذراندن مراحل گفته شده راهی مکه مکرمه می‌شوند.

۱۵. پس از رسیدن به هتل و استراحت لازم با هماهنگی مدیر و روحانی با انجام غسل و وضو برای ادامه اعمال عمره تمتع روانه حرم می‌شوید، لذا از عجله بی‌مورد و تک‌روی در انجام اعمال خودداری نمایید. چراکه انجام اعمال به طور جمعی و در وقت مناسب موجب انجام صحیح اعمال خواهد شد. همچنین از همراهی افرادی که مدعی هستند قبلًا مشرف شده‌اند و کاملًا به اعمال اشراف دارند خودداری و با روحانی و مدیر کاروان برای انجام اعمال به حرم مشرف شوید. سعی کنید با وضو از منزل خارج شوید و کارت شناسایی با کیسه کفش و دعای طواف را همراه داشته باشید.

پس از ورود به مسجدالحرام، سجده‌ی شکر به جا می‌آورید. در نخستین لحظه، با دیدن خانه‌ی کعبه، حاجات مهم خود را از خداوند متعال طلب کنید، چرا که در مهمانی

ص: ۱۰۲

خاص الهی وارد شده‌اید و باید قدر این ساعات و لحظات را بدانید.

۱۶. اگر برای نخستین بـار به این سـفر پربرکت مشـرّف می‌شویـد، پیش از آغـاز اعمـال عمره‌ی تمتع، انـدکی صبر کنیـد تا با فضای مسجدالحرام آشنا شوید و به تذکّرات روحانی کاروان کاملًا گوش فرا دهید.

۱۷. دومین عمل در عمره‌ی تمتّع، طواف است که باید از روبه‌روی حجرالأسود شروع شود و هفت دور کامل به دور کعبه بگردید. در این زمینه به تذکرات روحانی کاروان کاملًا توجه کنید و برنامه‌های مدیر کاروان برای مجموعه زائران را رعایت کنید.

- پس از طواف سـعی کنیـد در پشت مقام در هر کجا که امکان داشت نماز طواف را بخوانید به گونه‌ای که مزاحم طواف‌کنندگان نباشید.

- پس از خواندن نماز، کمی عقب‌تر، نزدیک پلّه‌ها و دیوارهای اطراف مسـجد اجتماع نمایید. کمی از آب زمزم بنوشـید و و سپس منتظر بمانید تا همه‌ی افراد کاروان جمع شوند.

- در هنگام سعی صفا و مروه نیز تذکرات روحانی و مدیر را مدنظر داشته و حرکت به صورت دست‌جمعی را رعایت کنید.

ص: ۱۰۳

- استراحت و آب نوشیدن در بین سعی صفا و مروه بلا اشکال است.

- در تقصیر حتماً مقدار موی قیچی شده و یا ناخن کوتاه شده را در سطل‌های مخصوص بریزید و از ریختن آنها در محل عبور و مرور زائران خودداری کنید.

۲. در شهر مکّه و پس از تعیین منزل و انجام اعمال عمره، فرم شماره ۲ را که در صفحه ۱۳۷ همین کتاب آمده تکمیل کنید.

* چند تذکر

۱. به تجربه ثابت شده که بهترین زمان برای انجام و تکمیل اعمال عمره‌ی تمتّع، نیمه شب و یا پس از نماز صبح است. سعی کنید همه با هم باشید تا اعمال برای شما و کسانی که این سفر، نخستین سفرشان است، به سادگی انجام پذیرد.

همه اعمال را زیر نظر روحانی کاروان انجام دهید.

۲. هنگام طواف و سعی بین صفا و مروه، جمع شدن اعضای کاروان در یک محل مشکل است، پس لازم است قبلًا احکام مربوط به مناسک و وظیفه‌ی خود را بدانید و طبق آن عمل نمایید، گرچه روحانی محترم و مدیر کاروان در هر حال، شما را همراهی خواهند کرد و نیروهای امداد ایرانی نیز با لباس‌های آبی در داخل و خارج حرم مستقر هستند.

ص: ۱۰۴

با دوستان و همراهان خود قرار بگذارید که پس از انجام هریک از اعمال، یکدیگر را در نقطه‌ی مشخصی ملاقات کنید. اما توجه داشته باشید که مبادا به خاطر باهم‌بودن، از اعمال واجب غافل شده و انجام بخشی از آنها را فراموش کنید.

چنانچه از کاروان عقب افتادید، روحانیون محترم که در محوّطه‌ی پشت مقام ابراهیم و کنار کوه صفا مستقر هستند، پاسخ‌گوی پرسش‌های شما خواهند بود و اگر راه را گم کنید، نیروهای واحد امداد که لباس‌های آبی بر تن دارند، شما را راهنمایی می‌کنند.

۳. زائران سالمند و افرادی که مبتلا ـ به پادرد و کمردرد هستند و به کمک دیگران نیاز دارند، اجازه دهند شخصی که همراه آنهاست در روز اوّل، اعمال خود را انجام دهد و سپس به کمک آنها بیاید، چون بسیار مشکل است که کسی بخواهد در یک زمان، علاوه بر اعمال خود، کارهای دیگری را انجام دهد، به‌ویژه اگر برای هر دو نفر، سفر اوّل باشد.

۴. در صورتی که برای انجام سعی یا طواف به ویلچر نیاز دارید، می‌توانید با در دست داشتن کارت شناسایی، به دفتر «العربات المجانیّه» نزدیک کوه صفا (طبقه دوم) مراجعه و ویلچر دریافت نمایید. البته این کار را برای بار اوّل همراه با مدیر یا خدمه‌ی کاروان انجام دهید.

ص: ۱۰۵

۵. اگر بخواهید از چرخ‌دستی‌های ویژه‌ای که کارگران عرب آنها را می‌برند استفاده نمایید، باید کرایه‌ی آن را آماده کنید و با مراجعه به دفتر مذکور در محلّ کوه صفا، طبق نوبت و مقرّرات دیگر، یکی از چرخ‌دستی‌ها را اجاره کنید.

۶. خواهران محترمه از گره‌زدن چادرهایشان به یکدیگر در حال طواف خودداری کنند، زیرا با این کار موجب زحمت برای خود و دیگران خواهند شد. علاوه بر این، هریک از خواهران در حالت عادی و انفرادی بهتر می‌تواند طواف را انجام دهد.

۷. همواره سعی کنید هنگام طواف، ذکرها را آهسته بخوانید (مگر این‌که طواف اوّل باشد که برای انسجام و هماهنگی کاروان، معمولًا یک نفر بلند می‌خواند و دیگران همراهی می‌کنند). ضمناً به دلیل حساسیت‌های اهل سنت، در حال طواف از گفتن ذکرهایی مانند یا علی علیه السلام، یا حسین علیه السلام، یا فاطمهٔ الزهرا علیها السلام و ... با صدای بلند اجتناب کنید.

بکوشید از کتاب‌های دعای مخصوص طواف یا مناجات‌های دیگری که در این زمینه وجود دارد، استفاده کنید و چنانچه سواد خواندن ندارید یا کتاب دعا همراهتان نیست، دعاها و ذکرهایی مانند: «ربَّنا آتنا فی الدّنیا حسنه ...»، «لا اله الّا اللَّه الملک الحق المبین»، «یا رحمان یا رحیم»، «یا ارحم الرّاحمین»، صلوات و ... را زمزمه کنید.

۸. خواهران محترمه هنگام طواف و خواندن نماز طواف

ص: ۱۰۶

در پشت مقام ابراهیم از چادرهای نازک استفاده نکنند، زیرا اقامه‌ی نماز واجب با چنین پوشش‌هایی، باطل است و اعمال آنان دچار اشکال می‌شود.

۹. خواهران محترمه توجّه داشته باشند که طواف مستحب یا واجب را در ساعات نزدیک به اذان انجام ندهند، زیرا با مشکل روبه‌رو می‌شوند. هم‌چنین تأکید می‌شود که در بین نماز مغرب و عشا و یک ساعت مانده به اذان صبح مشغول طواف نشوند، زیرا در این ساعات، صفوف نماز تشکیل شده و مجبور هستند که در مقابل مردان یا در بین صفوف آنان نماز بخوانند که این کار دور از شأن یک زائر متعهّد است و علاوه بر این، مأموران سعودی هم از آن جلوگیری می‌کنند.

۱۰. برادران محترم توجه داشته باشند که از باز و بسته کردن لباس احرام در برابر نامحرم و نمایان ساختن مواضع بدن و هم‌چنین از نشستن روی پله‌ها، بپرهیزند. خواهران محترمه نیز روی پلّه‌ها و راه‌های عبور زائران ننشینند، مأموران هم از نشستن روی پله‌ها جلوگیری می‌کنند.

تذکرات لازم در مورد اعمال حجّ تمتّع

۱. در روز هشتم ماه ذی‌حجّه عموم کاروان‌ها و زائرین آماده می‌شوند تا مرحله‌ی دوّم اعمال حجّ تمتّع را به جای آورند. زائرین در هتل‌ها غسل احرام نموده و لباس‌های

ص: ۱۰۷

احرام را با قصد قربت می‌پوشند و در ساعت معینی که مدیر محترم کاروان اعلام می‌کند، وضو می‌گیرند و برای محرم شدن حاضر می‌شوند.

مراسم مُحرِم شدن طبق نظر روحانی محترم کاروان انجام می‌شود.

۲. معمولًا کاروان‌ها در عصر روز هشتم، پس از صرف ناهار برابر ساعتی که مدیر کاروان اعلام می‌کند به سوی عرفات حرکت می‌کند.

آقایان در ماشین‌های بی‌سقف و خانم‌ها در ماشین‌های مسقف سوار شده و پس از اعمال عرفات، مشعر و منا مجدّداً به منازل خود باز می‌گردند.

۳. آنچه برای وقوف در عرفات، مشعر و منا مورد نیاز است، عبارت است از: یک دست لباس معمولی (که راحت و مناسب فصل باشد تا پس از خارج شدن از احرام آن را در منا بپوشید) و نیز بعضی از وسایل شخصی (قرآن، کتاب دعا و زیرانداز) و احیاناً داروهایی که برای این مدّت مورد نیاز است.

ضمناً چند عدد تیغ و صابون بدون بو و وسایل لازم برای تراشیدن سر را در ساک دستی قرار دهید و چنانچه لباس احرام اضافی هم تدارک دیده‌اید همراه خود بیاورید.

۴. در این سال‌ها که موسم حج در فصل زمستان و پاییز واقع شده، معمولًا شب‌های مشعر سرد است. چنانچه تحمّل

ص: ۱۰۸

سرما را ندارید، دو عدد حوله‌ی اضافه یا پارچه و پتوی غیر دوخته همراه داشته باشید.

۵. خانم‌های محترمه بدانند که در این چند روز (ایّام تشریق) کاملًا از شوهران خود جدا و مستقل هستند؛ یعنی آقایان و خانم‌ها جدا از هم و به صورت دسته‌جمعی در چادرها به سر می‌برند. بنابراین، وسایل و امکاناتی را که هر نفر به آن نیاز دارد، در ساک شخصی خود قرار دهد.

۶. همراه داشتن کیف و وسایل دیگر (گرچه دوخته باشند)، برای مردِ مُحرم اشکالی ندارد، آنچه حرام است، پوشیدن لباس دوخته به عنوان «لباس احرام» است.

ص: ۱۰۹

مقام معظم رهبری:

شکی نیست که استکبار جهانی با دنیای اسلام بد است. فقط هم بغض نیست، اظهار هم می‌کنند، دشمنی هم می‌کنند ... می‌خواهند اسلام نباشد تا بر این ملّت‌ها و منافع آنها سلطه پیدا کنند. مسلمان‌ها نسبت به این رفتار موضع خودشان را ابراز کنند، همه باید اعلام موضع کنند، همه ملت‌ها، همه رؤسای کشورها.

بخش یازدهم: تذکرات مربوط به وقوف در عرفات

اکنون به تذکّراتی که در مرحله‌ی وقوف به عرفات لازم است، توجه فرمایید:

۱. مساحت چادرها به گونه‌ای است که جای استراحت برای اعضای کاروان در آن منظور شده است. البته همگی برای استراحت در کنار یکدیگر قرار می‌گیرید و باید ملاحظه و مراعات یکدیگر را بنمایید. چون سرزمین عرفات محدود است و زائران در حال افزایش‌اند و تعیین مکان در عرفات با دستور و نظارت مسئولان سعودی است و آنها نیز با توجه به حضور جمعیت فراوان، فضای موجود

ص: ۱۱۰

را تقسیم می‌کنند. نتیجه این که به دوستان هم‌سفر خود جا دهید و از آنان بخواهید حتی المقدور فضای کمتری را اشغال کنند. مهربانی و ادب را در حال احرام حفظ کنید تا از این لحظات معنوی بهترین بهره‌ها را ببرید.

۲. سرویس‌های دستشویی عمومی در جهات مختلف و با فاصله از چادرها واقع شده است. همواره سعی کنید از نزدیک‌ترین سرویس استفاده کنید، زیرا امکان گم شدن در لابه‌لای چادرها که به صورت یکنواخت برپا شده، بسیار است. گرچه جای نگرانی نیست و نهایتاً با سؤال و جست وجو چادر خود را پیدا خواهید کرد.

۳. به دلیل شلوغی سرویس‌های دستشویی، سعی کنید دقایقی زودتر بروید و در نوبت باشید تا مشکلی پیش نیاید و دیگران هم ناراحت نشوند.

۴. خواهران محترمه هنگام خروج از چادرها و حتّی در داخل آنها، حجاب کامل را رعایت کنند، زیرا داخل چادرها از لابه‌لای آن‌ها پیداست.

۵. توجه داشته باشید که دستشویی آقایان و خانم‌ها به هم متّصل است، لذا از صحبت کردن با صدای بلند و داد و فریاد زدن بی‌جا پرهیز نمایید. هم‌چنین نسبت به زائرین دیگر، رعایت نوبت، احترام و ادب را داشته باشید، خصوصاً اگر از کاروان‌ها یا کشورهای دیگری باشند.

۶. پس از خروج از دستشویی‌ها حتماً دست‌های خود را

ص: ۱۱۱

با آب و صابون یا مایع بدون بو بشویید و مراقب باشید که ساعت، انگشتر و دیگر اشیاء خود را در دستشویی‌ها جا نگذارید.

۷. تا زمانی که عین نجاست را در جایی ندیده‌اید، همه جا را پاک بدانید، پس چنانچه ترشّحی از آب‌ها به بدن و لباس شما پاشید یا گوشه‌ای از لباس احرام شما در آن افتاد، نگران نباشید. از فریاد زدن و اهانت کردن به یکدیگر جداً بپرهیزید.

۸. در نحوه‌ی جمع کردن لباس احرام یا درآوردن آن برای‌رفتن به دستشویی‌ها بر اعصاب خود مسلّط باشید.

عجله نکنید و مسائل شرعی را رعایت نمایید.

۹. چنانچه کاروان شما قبل از غروب روز هشتم وارد عرفات شود، با توجه به خلوت بودن عرفات، امکان استراحت شبانه و آشنایی بیشتر با منطقه وجود دارد.

۱۰. پس از صرف صبحانه در روز نهم ذی‌حجّه طبق برنامه‌ی سنواتی، بعثه‌ی مقام معظّم رهبری (مدّظلّه) مراسم برائت از مشرکین را در چادرهای محل استقرار بعثه برگزار کرده و از همه‌ی کاروان‌ها جهت شرکت در این مراسم، دعوت می‌نماید. لذا کلیه‌ی خواهران و برادرانی که امکان شرکت برای آنها فراهم است، در این مراسم سیاسی مذهبی شرکت نمایند. هم‌چنین سعی کنید با پرچم مخصوص کاروان خود فاصله‌ی زیادی نداشته باشید. البته می‌توانید

ص: ۱۱۲

نشانه‌هایی هم برای خود قرار دهید تا اگر در شلوغی جمعیت همراهان خود را گم کردید، بتوانید به چادر برگردید. در هر حال می‌توانید با کمک مدیران و خدمه‌ی کاروان‌های دیگر چادر خود را بیابید، چون کاروان‌های هر استان نزدیک به یکدیگر مستقر هستند. توجّه داشته باشید که در بین راه از دادن هرگونه شعاری خودداری کنید.

۱۱. مستحبّات روز عرفه را انجام دهید. خواهران و برادرانی که با سواد هستند، مطالب را برای کسانی که سواد ندارند بخوانند و به هر حال، سعی کنید جمع کاروان خود را جمعی علمی و معنوی قرار دهید و از فرصت‌ها حداکثر استفاده را بنمایید.

۱۲. توجه داشته باشید که نمازهای ظهر و عصر و عشا در عرفات، مشعر و منا فقط برای کسانی که قبل از عرفات ده روز در مکه قصد داشته‌اند، تمام و برای دیگران شکسته است.

۱۴. قبل از اذان ظهرِ روز عرفه در هر کجا که هستید در چادر کاروان خود جمع شوید تا برای وقوف در عرفه نیت کنید.

۱۵. در روز عرفه پس از اقامه‌ی نماز جماعت ظهر و عصر و صرف ناهار سعی کنید کمی استراحت نمایید.

۱۶. پس از ناهار و استراحت، هر کاروان مراسم دعای عرفه را با جمع زائران خود شروع می‌کند و چنانچه

ص: ۱۱۳

روحـانیون محترم کاروان صـلاح بداننـد، از بین چنـد کاروانی که در مجاورت هم هسـتند، یک نفر را که خوش‌صـداتر است، برای خوانـدن دعا انتخاب می‌کننـد تا تـداخل صـدای بلندگوها ایجاد مزاحمت نکند. این آیین معنوی در بعثه مقام معظم رهبری نیز اقامه می‌گردد. زائران محترم هنگام عصر روز نهم از چادرهای خود دور نشوند تا به محض اعلام مدیر کاروان جهت حرکت به مشعر در چادرهای خود حضور داشته باشـند. ضـمناً توجه داشـته باشند که در هنگام اقامت در عرفات از محدوده این سرزمین مقدس خارج نشوند.

۱۷. بـا نزدیک شـدن مغرب، زائران اثاثیه‌ی خود را جمع می‌کننـد تا پس از اقامه‌ی نماز جماعت مغرب و عشا به طرف مشـعرالحرام حرکت نماینـد. دقّت کنیـد که چیزی را در چادرهـا جـا نگذاریـد، زیرا برگشت به این نقطه، امکان‌پـذیر نیست. با توجه به شـلوغی سرویس‌های بهداشتی در مشعر، حتی المقدور در روز نهم از پرخوری امساک کنید.

۱۸. در صورت امکان، چند بطری آب معدنی کوچک و مقداری کیک یا بیسکویت در ساک دستی خود به همراه داشته باشید.

ص: ۱۱۴

نقشه عرفات

صفحه ۱۶ اطلس

ص: ۱۱۵

نقشه عرفات

ص: ۱۱۶

۱۹. یکی از مراحل دشوار حجّ تمتّع، خروج از منطقه‌ی عرفات تا رسیدن به محلّ استقرار در مشعرالحرام است.
زیرا جمعیتی نزدیک به دو میلیون نفر به طور هم زمان و با هر وسیله‌ای می‌خواهند خود را به مشعر برسانند. تمام راه‌ها و خیابان‌ها مملو از خودروهای شخصی، تدارکاتی و اتوبوس است. جالب این‌که معمولًا همه‌ی راه‌ها بسته می‌شوند یا حرکت ماشین‌ها به کندی صورت می‌گیرد و حتّی این کندی حرکت تا بعد از نیمه‌شب ادامه دارد. در این موقع تنها راهنمای شما علامت و پرچم کاروان است.

ص: ۱۱۷

بخش دوازدهم: تذکرات وقوف به مشعرالحرام

۱. خواهران محترمه و افراد سالمند و بیمار از این مرحله به بعد، تابع احکام خاصّی هستند. به این صورت که پس از وقوف اضطراری، به همراه یکی از عوامل اجرایی کاروان، به منا می‌روند و پس از رمی جمره در شب در چادرها مستقر می‌شوند، ولی آقایان مجاز به این کار نیستند.

۲. یکی از طرح‌های جالبی که در سال‌های اخیر به آن توجه شده این است که افراد جوان در کاروان‌ها که توان پیاده‌روی حدود شش کیلومتر را دارند، به صورت دسته‌جمعی از عرفات حرکت می‌کنند و خود را به مشعر می‌رسانند و با این کار علاوه بر بهره‌مندی از اجر معنوی، از خستگی ناشی از حرکت با خودرو نیز اجتناب می‌کنند.

البته این کار باید با موافقت مدیر و روحانی محترم کاروان و هماهنگی‌های لازم صورت گیرد.

۳. توجه داشته باشید که در عرفات، خدمه‌ی کاروان اثاثیه‌ی شما را در وانت بار قرار داده و به چادرهای منا

ص: ۱۱۸

می‌برنـد، اما بهتر است وسایل ضـروری را با خود بردارید، زیرا مشـکل، فقط حمل ساک در صـبح روز عید قربان و زمانی است که می‌خواهیـد (حدود چهار کیلومتر) پیاده از مشـعر تا منا بروید و این باعث نشود که حوله یا پتوی غیردوخته‌ای که برای این مرحله از اعمال، یعنی شب مشعرالحرام آماده کرده‌اید، به همراه خود نیاورید.

چنانچه زائری به هر دلیلی از کاروان جا مانده باشد، می‌تواند به همراه سایر کاروان‌های ایرانی عازم مشعرالحرام شود و یا خود را به ستاد امداد گمشدگان معرفی نماید.

۴. در ایام تشریق (عرفات و منا) از نوشیدن آب کلمن‌ها خودداری و از بطری‌های آب معدنی استفاده کنید.

به هنگام وقوف در مشعر الحرام به نکات ذیل توجه داشته باشید:

۵. در هر ساعتی از شب که به وادی مشـعر یا مزدلفه رسـیدید، سعی‌کنید با نظر مدیر کاروان یا خدمه‌ای که همراه شماست در محل مناسبی که نزدیک به خروجی از مشـعر به منا باشـد مسـتقر شویـد تا فردا صـبح زودتر به منا برسـید و اعمال روز عیـد قربان را انجام دهید.

۶. مجموعه کـاروان سـعی می‌کننـد زائرانی را که با چنـد اتوبوس به مشـعر منتقل شده‌انـد در یک نقطه جمع کننـد تا به هنگام نیّتِ وقوف، که قبل از اذان صبح است همه در کنار هم باشند، شما هم سعی کنید از جمع دور نشوید.

ص: ۱۱۹

۷. خانم‌ها و آقایان سالمند و افراد بیمار یا ناتوان، قبل یا پس از نیمه‌ی شب، طبق برنامه‌ای که با هماهنگی مدیر و روحانی تنظیم شده، برای وقوف اضطراری در مشعرالحرام نیت کرده و به طرف منا حرکت می‌کنند. آنان همان شب، وارد منا شده و رمی جمره‌ی عقبه را انجام می‌دهند و سپس به چادرهای مخصوص محلّ اقامت در منا رفته و تا صبح روز بعد که بقیّه‌ی افراد کاروان وارد می‌شوند، در آنجا مستقر خواهند بود.

۸. یکی از اعمالی که بهتر است در سرزمین مشعرالحرام انجام شود، جمع کردن تعداد ۴۹ عدد ریگ در اندازه‌ی حدود فندق یا پسته (یک بند انگشت) است. معمولًا برای احتیاط، تعداد بیشتری جمع می‌کنند. البته ریگ‌ها را می‌توان از هر نقطه‌ای که به آن حرم اطلاق می‌شود جمع‌آوری کرد.

۹. برخی از افراد قبلًا این تعداد سنگ را از همان کوه‌های شهر مکّه جمع کرده‌اند که چون از داخل حرم جمع‌آوری شده مانع ندارد، اما از عرفات به دلیل اینکه در خارج حرم واقع شده نمی‌توان برای رمی، ریگ جمع کرد.

* برای جمع کردن ریگ‌ها بهتر است از دستکش یکبار مصرف استفاده کنید.

۱۰. چنانکه قبلًا تذکّر داده شد، در این سال‌ها شب‌های مشعر، سرد و همراه با باد و گردوغبار است. در چنین شرایطی می‌توانید از حوله‌هایی که برای در امان بودن از سرما به همراه آورده‌اید، استفاده کنید؛ البته می‌توانید از

ص: ۱۲۰

پتوی غیردوخته نیز استفاده کنید. بهتر است زیرانداز و جانماز هم همراه داشته باشید.

۱۱. سعی کنید مدتی هرچند کوتاه، بخوابید و استراحت کنید تا نیروی لازم را برای ادامه‌ی اعمال داشته باشید.

۱۲. سرویس‌های بهداشتی در نقاط مختلف مشعرالحرام وجود دارد، ولی چون تعداد آنها محدود است، معمولًا شلوغ هستند. برای استفاده از آنها باید قبلًا نوبت بگیرید.

۱۳. نماز شب (یازده رکعت) را در آن شب سراسر رحمت و مغفرت فراموش نکنید و با خواندن مناجات‌های متعدّدی که در کتب ادعیه وارد شده است، حالت معنوی خود و دوستان همراه را حفظ نمایید. اگر با این برنامه‌ها و عبادات مشغول نشوید، طبعاً گفتگوهای بی‌معنا و بی‌فایده‌ای پیش خواهد آمد و بعدها افسوس این لحظات را خواهید خورد.

- نیت وقوف و نیز اعمال این شب را با هدایت روحانی محترم کاروان انجام دهید. اگر موفق به انجام نیت با کاروان خود نشدید می توانید با هر کاروانی نیت کنید و حتی تا منا همراه آن کاروان باشید. پس از طلوع خورشید برای حرکت به سمت منا آماده می‌شوید، سعی کنید چون مسیر پر ازدحام است و داشتن هر وسیله دیگر حرکت را کند می‌کند چیز اضافی همراه نداشته باشید.

ص: ۱۲۱

بخش سیزدهم: تذکرات ایام حضور در مِنا

اشاره

۱. سرزمین مقدس منا مکان محدودی است که زائر می‌بایست صرفا در این فضای محدود اسکان یابد. طی این سال‌ها به رغم افزایش تعداد زائران ایرانی، مساحت و تعداد چادرهای اختصاص یافته به زائران ثابت مانده و محدودیت بیشتری را ایجاد کرده است.

پس تا حد امکان در هنگام بیتوته در منا به افراد دیگر جا دهید و از اشغال فضای اضافی خودداری کنید و خدای ناکرده عملی که باعث رنجش خاطر دیگران باشد، انجام ندهید. مهربان باشید، زیرا مدّت اقامت شما در آنجا کوتاه است. در همه‌ی شرایط، مراعات حال یکدیگر را بنمائید.

۲. در تمام مدّتی که در منا هستید، از معنویات و معارف و اسرار آن سرزمین مقدس که توسط روحانیون محترم بیان می‌شود، بهره بگیرید.

۳. معمولًا پس از ورود به منا ابتدا به چادرهای

ص: ۱۲۲

مخصوص کاروان خود می‌روید و پس از کمی استراحت و صرف صبحانه، همراه با کاروان برای رمی جمره‌ی عقبه حرکت می‌کنید.

۴. فاصله‌ی چادرهای ایرانی تا محلّ رمی جمرات حدود ۵/ ۲ کیلومتر است. پس در این مسیر سعی کنید از همراهان عقب نمانید تا مجبور شوید به تنهایی بازگردید. قبل از حرکت به جمرات، کارت شناسایی و بندعینک خود را به همراه داشته باشید.

۵. برای رمی جمره‌ی روز اول، فقط هفت ریگ واجب است، ولی تعدادی سنگ‌اضافه نیز بردارید که‌چنانچه برخی‌از آنهابه هدف نخورد، دچار کمبود نشوید. اگر ریگ کم آوردید، از همراهان قرض بگیرید، اما از ریگ‌های ریخته بر روی زمین استفاده نکنید.

۶. پس از رمی با احتیاط خود را از جمعیت جدا کرده و به محلّی که قبلًا توسط افراد کاروان تعیین شده، باز گردید.

قبل از بازگشت ضمن مشورت با روحانی از صحت عمل خود اطمینان پیدا کنید.

۷. چنانچه در مسیر برگشت از کاروان عقب افتادید به یکی از کاروان‌های ایرانی بپیوندید. اگر آن کاروان از استان شما بود، مشکلی نخواهید داشت، زیرا تقریباً به نزدیکی محلّ کاروان شما می‌روند و می‌توانید به‌راحتی به مقصد برسید، امّا اگر از استان شما هم نبود، با آنان به منطقه‌ی استقرار

ص: ۱۲۳

حجاج ایرانی بروید و سپس به کاروان خود ملحق شوید.

۸. برای رفت و برگشت از جمرات، ظرف آب یا قمقمه به همراه داشته باشید، گرچه در مسیر هم آب آشامیدنی موجود می‌باشد، ولی برای عقب نیفتادن از کاروان چنین تمهیداتی لازم است. اگر در شلوغی جمعیّت قمقمه یا ظرف آب شما هم از دست رفت، نگران نباشید و معطّل نشوید.

همراه کاروان به مسیر خود ادامه دهید.

۹. چادر امداد گمشدگان در طول ایام تشریق در عرفات و منا مستقر است، اگر راه را گم کردید، به این چادر مراجعه کنید تا برادران امدادگر، شما را به محل استقرار کاروان هدایت نمایند. سعی کنید تمامی علائم را برای راه یافتن به محل چاردهای ایرانی‌ها و خیمه‌های خود شناسایی کنید.

۱۰. پس از رمی جمره‌ی عقبه، به چادرها باز می‌گردید و منتظر می‌مانید تا افرادی که قبلًا به آنها وکالت با حق توکیل داده بودید، خبر ذبح گوسفند قربانی توسط ذابحان ایرانی را برای شما بیاورند. هر زمان این خبر به شما رسید، نوبت انجام عمل بعدی، یعنی حلق یا تقصیر (تراشیدن موی سر برای آقایان و تقصیر برای خانم‌ها) فرا می‌رسد.

۱۱. بانوان محترمه دقت نمایند که چیدن ناخن یا کوتاه کردن مو در محل حضور یا رؤیت آقایان انجام نشود.

نظافت را رعایت نموده، مو و ناخن خود را در سطل زباله بریزید و از پراکنده ساختن آن در محیط بپرهیزید.

ص: ۱۲۴

نقشه منا

(صفحه ۱۷ اطلس)

ص: ۱۲۵

نقشه منا

ص: ۱۲۶

۱۲. آقایان محترم، وسائل لازم برای حلق یا تقصیر را برداشته و در محل‌های مخصوصی که در کنار دستشویی‌ها در نظر گرفته شده، عمل حلق را انجام دهند.

۱۳. مهم‌ترین مسأله در انجام این مرحله از اعمال، رعایت نظافت و بهداشت شخصی، خصوصاً محل تراشیدن مو و حلق است. برای این منظور، توجه به نکته‌های زیر توجه ضروری است:

* هرگز از تیغ مشترک استفاده نکنید؛

* برای جلوگیری از ریزش مو، ازپیش‌بند پلاستیکی استفاده کنید؛

* موها را حتماً در سطل‌های زباله بریزید؛

* چنانچه دچار بریدگی‌های بزرگ در پوست سر شدید، با محلول بتادین و پانسمان، محلّ مورد نظر را ضدعفونی نمایید.

* پس از انجام حلق، زیر دوش‌ها بروید و تمام بدن را با صابون بدون بو بشویید و به شستن زیر شیرها اکتفا نکنید.

۱۴. در روزهای یازدهم و دوازدهم ذی‌حجّه می‌باید برای رمی جمرات سه گانه بروید، لذا توصیه می‌شود پیش از گرم شدن هوا به طرف جمرات حرکت نمایید. در برگشت به چادرها نیز حتماً با افراد کاروان خود باشید تا دچار نگرانی و اشتباه در مسیرها نشوید.

ص: ۱۲۷

۱۵. از ظهر روز دوازدهم، کوچ از منا شروع می‌شود و تا غروب همان روز باید از منا خارج شوید که عملًا این کار صورت می‌گیرد و چنانچه کسی در منا بماند، احکامی دارد که باید از روحانی محترم کاروان پرسیده شود.

* در منا و عرفات هنگام ورود به چادرها حتماً از کیسه کفش استفاده کنید.

* از شستن لباس‌های احرام و پهن کردن بین چادرها که سبب اتلاف وقت و سد معبر می‌گردد خودداری کنید.

ص: ۱۲۸

پس از بازگشت از منا

۱. در زمان برگشت از منا به مکه، اکثر زائرین خسته از اعمال حج و چند روز دوری از شهر و هتل بوده و لازم است در این زمان حوصله و صبر بیشتری داشته باشند.

۲. پس از بازگشت از منا به منازل رفته و استحمام کامل نمایید. لیکن به دلیل اینکه آب هتل‌ها در ساختمان‌های مکه توسط تانکرهای بزرگ تهیه و با مشکلات زیاد به ساختمان‌ها آورده می‌شود، بهتر است برای اینکه با بی‌آبی در ساختمان‌ها مواجه نشوید از شستن لباس‌های احرام خودداری نموده و در روزهای سیزدهم به بعد کم‌کم این کار را صورت دهید.

- برخی از کاروان‌ها اعمال حج تمتع را با هماهنگی مدیر و روحانی در هنگام حضور در منا انجام می‌دهند و بعضی هم آن را به بعد از بازگشت از منا موکول می‌کنند. در اعمال پس ازمنا که طواف، نماز طواف، سعی بین صفا و مروه و نماز طواف نسا می‌باشد رعایت تذکراتی که در انجام عمره تمتع داده شد مورد انتظار است.

ص: ۱۲۹

بخش چهاردهم: توصیه‌های برای پس از سفر

دستاورد این سفر معنوی چنان عظیم است که گفتار گویندگان و آثار نویسندگان، از بیان واقعیت آن عاجز است.

آنچه می‌توان گفت این است که حالات و خاطرات این سفر، دریافتنی است، نه گفتنی.

اینک شما زائر گرامی که پس از تحمل مشقت‌های فراوان، این سفر عبادی را به پایان رسانیده‌اید، باید توجه داشته باشید که برکات این سفر را از دست ندهید.

در این زمینه مواردی را در حد تذکر یادآوری می‌کنیم، امید است در این‌باره، از محضر روحانیون محترم کاروان و گویندگان مذهبی استفاده نمایید.

۱- در دیدارهایی که پس از بازگشت با دوستان و اقوام خواهید داشت، از کارهای خوب و برکات و جاذبه‌های سفر معنوی حج تعریف کنید و از بیان مسائلی که موجب ریا و خودنمائی می‌گردد، اجتناب نمائید.

۲- یقیناً در این سفر، دوستانی مخلص که شرایط برادری

ص: ۱۳۰

دینی را دارند، پیدا خواهید کرد. برای استمرار این رابطه‌ها تلاش کنید.

۳- اکنون که در مسجدالحرام به دورخانه‌ی حضرت حق طواف کرده‌اید، تلاش کنید از این پس محور زندگی و عمل شما حق و حقیقت باشد و دیگر به گرد باطل نگردید.

۴- یقیناً در مکان‌ها و زمان‌های مختلف با خدای بزرگ خلوت کرده و پیمان‌هایی با خدا بسته‌اید. آنچه مهم است، وفاداری به این پیمان‌هاست. در این‌صورت خداوند نیز به عهد خود وفا خواهد کرد.

۵- اکنون که لذت معنوی این سفر را احساس کردید، دیگران را که استطاعت رفتن به این سفر را دارند، به انجام آن تشویق کنید.

۶- حال که به لقب «حاجی» مفتخر شده‌اید، موقعیتی متفاوت با سال‌های سابق خواهید داشت، از این رو مراقب اعمال و رفتار و گفتار خود باشید و به گونه‌ای عمل کنید که امام صادق علیه السلام از شما خواسته است: «مردم را نه با زبان، بلکه با اعمال خود به سوی ما بخوانید.»

۷- از برکات دنیایی این سفر، دوری از فقر و تنگ‌دستی است، به‌شرط آن‌که شما نیز واسطه‌ی فیض خدا به بندگان فقیر و بی‌بضاعت باشید. از تشریفات سنگین در زندگی خود بکاهید و به مستمندان رسیدگی کنید و نشان دهید که زائر خانه‌ی خدا و در پی رضای صاحب خانه هستید.

ص: ۱۳۱

۸- ایتام، تهیدستان، اقوام، همسایگان و دوستانی را که به کمک‌های شما نیاز دارند فراموش نکنید، توجه به آنها برکات بیشتر خداوند را موجب می‌شود و گرفتاری‌های دنیوی را از شما دور می‌کند.

۹- چه بسا در این سفر، فیلم و عکس تهیه کرده باشید و آن را به دیگران نشان دهید، اما مهم خاطرات جالبی است که از صفا و معنویت بندگان شایسته‌ی خدا با رنگها و ملیت‌های مختلف دیده‌اید؛ آنها را برای دوستان تعریف کنید و با بیان مناسک و فلسفه‌ی اعمال و حکایات و احیاناً کراماتی که شنیده یا دیده‌اید، مجالس را معطر نمایید.

ص: ۱۳۲

ص: ۱۳۳

بخش پانزدهم: فرم‌ها

«فرم ۱»

زائران محترم، این فرم را برای آگاهی خود هنگام ورود به مدینه‌ی منوره، تکمیل نموده و در دسترس داشته باشید.

جدول اوقات شرعی به ساعت رسمی عربستان

صبح

اذان اوّل (برای نماز نافله‌ی شب)، ساعت: ....

اذان دوم (برای اعلام وقت اذان صبح)، ساعت: ...

اقامه‌ی نماز جماعت صبح، ساعت: ...

طلوع آفتاب، ساعت: ...

ظهر

اذان اوّل (برای اعلام وقت ظهر)، ساعت: ...

اقامه‌ی نماز (اقامه‌ی نمازجماعت ظهر)، ساعت: ...

ص: ۱۳۴

عصر

اذان اوّل (برای اعلام وقت عصر)، ساعت: ...

اقامه‌ی‌نماز (اقامه‌ی نمازجماعت عصر)، ساعت: ...

مغرب

اذان اوّل (برای اعلام وقت مغرب)، ساعت: ...

اقامه‌ی نماز (اقامه‌ی نمازجماعت مغرب)، ساعت: ...

عشا

اذان اوّل (برای اعلام وقت عشا)، ساعت: ...

اقامه‌ی‌نماز (اقامه‌ی نمازجماعت عشا)، ساعت: ...

* چند تذکّر

۱- نماز صبح را حتماً حدود ده دقیقه پس از اذان دوم بخوانید، زیرا اذان اوّل برای‌نافله‌ی شب است و هنوز وقت نماز صبح نرسیده است.

۲- توجّه داشته باشید که نماز مغرب را پس از اذان اوّل نخوانید، بلکه صبر کنید تا نماز را با جماعت یا پس از آن اقامه نمایید.

برنامه‌ی سالن غذاخوری

صبحانه، از ساعت ... تا ...

ناهار، از ساعت ... تا ...

شام، از ساعت ... تا ...

ص: ۱۳۵

* تذکّر:

از آن‌جا که غـذای تمامی کاروان‌ها در مـدینه و بخش عمده‌ای از کاروان‌های مکه در آشپزخانه‌ی مرکزی تهیه و طبخ می‌شود، لذا وقت صـرف غـذا را طبق آنچه از طرف مـدیریت کاروان اعلام می‌شود، تنظیم نماییـد تا با مشـکلی مواجه نشویـد و خـدمه‌ی محترم بتوانند سرویس بهتری ارائه دهند.

برنامه فرهنگی کاروان

ساعات جلسات کاروان که شامل تذکّرات لازم، بیان احکام، معارف حج و تاریخ اماکن مقدسه می‌باشد.

از ساعت ... تا ... عصر

از ساعت ... تا ... شب

برنامه زیارت دوره

این برنامه، شامل بازدید و زیارت قبرستان احد، مسجد ذوقبلتین، مساجد سبعه و مسجد قباست.

روز: ... ساعت: ...

برنامه بازدید دسته جمعی از مساجد داخل مدینه

شامل مسجد مباهله، مسجد غمامه و ... می‌باشد.

ساعت ... تا ... عصر

ص: ۱۳۶

اتاق مدیر کاروان در مدینه

طبقه: ... شماره‌ی اتاق: ... شماره‌ی تلفن اتاق: ...

ساعات تماس: ... شماره‌ی تلفن همراه: ...

اتاق روحانی کاروان در مدینه

طبقه: ... شماره‌ی اتاق: ... شماره‌ی تلفن اتاق: ...

ساعات تماس: ... شماره‌ی تلفن همراه: ...

محلّ مدیریت هتل در مدینه

طبقه: ... شماره‌ی اتاق: ... شماره‌ی تلفن دفتر: ...

شماره‌ی تلفن لابی هتل: ...

اتاق پزشک کاروان (در مدینه)

طبقه: ... شماره‌ی اتاق: ... شماره تلفن: ...

مرکز پزشکی ایران در مدینه

شارع: ... هتل: ... طبقه: ... شماره‌ی تلفن: ...

محلّ بعثه‌ی مقام معظم رهبری (در مدینه)

نشانی، شارع: ... شماره تلفن: ...

مرکز ستاد اجرایی حج منطقه (در مدینه)

نشانی، شارع: ... شماره تلفن: ...

ص: ۱۳۷

«فرم ۲»

زائران محترم! این فرم را برای آگاهی خود هنگام ورود به مکّه‌ی مکرّمه تکمیل نموده و در دسترس قرار دهید.

جدول اوقات شرعی

صبح

اذان اوّل (برای نماز نافله‌ی شب)، ساعت: ...

اذان دوم (برای اعلام وقت اذان صبح)، ساعت: ...

اقامه‌ی نماز (اقامه‌ی نماز جماعت صبح)، ساعت: ...

طلوع آفتاب، ساعت: ...

ظهر

اذان اوّل (برای اعلام وقت ظهر)، ساعت: ...

اقامه‌ی نماز (اقامه‌ی نمازجماعت ظهر)، ساعت: ...

عصر

اذان اوّل (برای اعلام وقت عصر)، ساعت: ...

اقامه‌ی نماز (اقامه‌ی نمازجماعت عصر)، ساعت: ...

مغرب

اذان اوّل (برای اعلام وقت مغرب)، ساعت: ...

اقامه‌ی نماز (اقامه‌ی نمازجماعت مغرب)، ساعت: ...

ص: ۱۳۸

عشا

اذان اوّل (برای اعلام وقت عشا)، ساعت: ...

اقامه‌ی نماز (اقامه‌ی نمازجماعت عشا)، ساعت: ...

برنامه‌ی سالن غذاخوری

صبحانه، از ساعت ... تا ...

ناهار، از ساعت ... تا ...

شام، از ساعت ... تا ...

برنامه فرهنگی کاروان

ساعات جلسات کاروان که شامل تذکّرات لازم، بیان احکام، معارف حج و تاریخ اماکن مقدسه می‌باشد. از ساعت ... تا ... عصر از ساعت ... و شب

برنامه‌ی بازدید دسته‌جمعی از مساجد داخل مکّه، شامل: مسجد الجن، مسجد الاجابه، مسجد الرّایه، شعب ابیطالب، محلّ تولّد پیامبر صلی الله علیه و آله، خانه حضرت خدیجه علیها السلام و محلّ تولّد حضرت زهرا علیها السلام می‌باشد.

روز ...

ساعت ...

اتاق مدیر کاروان در مکّه

طبقه: ... شماره‌ی اتاق: ... تلفن: ... ساعات تماس: ....

اتاق روحانی کاروان در مکّه

طبقه: ... شماره‌ی اتاق: ... شماره تلفن ... اتاق: ...

ساعات تماس: ...

ص: ۱۳۹

مدیریت هتل در مکّه

طبقه: ... شماره‌ی اتاق: ...

شماره تلفن دفتر: ... شماره‌ی تلفن لابی هتل: ...

اتاق پزشک کاروان (درمکّه)

طبقه: ... شماری اتاق: ...

تلفن: ...

مرکز پزشکی ایران در مکّه

شارع: ... هتل: ... طبقه: ...

تلفن: ...

محلّ بعثه‌ی مقام معظم رهبری (در مکّه)

شارع: ...

تلفن: ...

مرکز ستاد اجرایی حج منطقه (در مکّه)

شارع: ...

تلفن: ...

روز آخر در مکّه

طواف و وداع دسته‌جمعی در مسجدالحرام یا هتل روز:

... ساعت: ...

خروج از مکّه، روز: ... ساعت: ...

ص: ۱۴۰

ص: ۱۴۱

بخش شانزدهم: اسرار حج

اشاره

(دیدار شبلی با امام سجاد علیه السلام)

عالم بزرگوار سیّد عبداللَّه از نوادگان مرحوم محدّث جزائری در کتاب شرح نخبه می‌نویسد:

در منابع متعدّد، که مورد تأیید من است، به خط بعضی از بزرگان در حدیث مرسل چنین نقل شده است که: شبلی پس از حجّ با امام زین العابدین علیه السلام دیدار کرد، حضرت به او فرمود:

[شبلی!] آیا حج گزاردی؟ گفت: آری فرزند رسول خدا، فرمود: آیا به میقات فرود آمدی و لباس‌های دوخته خویش را از تن به در کردی وغسل نمودی؟ شبلی پاسخ گفت: آری.

امام علیه السلام: آنگاه که به میقات درآمدی نیت کردی که لباس معصیت و نافرمانی را از تن درآورده، و جامه طاعت و فرمانبری خداوند را به‌جای آن پوشیده‌ای؟ شبلی: نه.

امام علیه السلام: هنگامی که لباس‌های دوخته را درآوردی، آیا نیت کردی که خود را از ریا و دورویی و ورود در شبهه‌ها

ص: ۱۴۲

برهنه و دور سازی؟ شبلی: نه.

امام علیه السلام: به هنگام غسل کردن، نیّت کردی که خود را از اشتباهات و گناهان شستشو دهی؟ شبلی: نه.

امام علیه السلام: [پس تو در حقیقت] نه به میقات درآمده‌ای، و نه لباس‌های دوخته را از تن کنده‌ای و نه غسل کرده‌ای ..! سپس حضرت از او پرسید: آیا خود را تمیز کردی و احرام پوشیدی و پیمان حج بستی؟ شبلی: آری.

امام علیه السلام: آیا این نیت را داشتی که خود را با نور توبه خالص پاکیزه می‌سازی؟ شبلی: نه.

امام علیه السلام: به هنگام محرم شدن، نیت آن کردی که هر چه را خداوند بر تو روا نداشته، بر خود حرام بداری؟ شبلی: نه.

امام علیه السلام: به هنگام بستن پیمان حج، آیا قصد آن کردی که هر پیمان غیر الهی را گشوده‌ای (رها کرده‌ای)؟ شبلی: نه.

امام علیه السلام: نه احرام بسته‌ای، نه پاکیزه شده‌ای و نه نیت حج کرده‌ای! آنگاه چنین پرسید: آیا به میقات داخل شدی و دو رکعت نماز احرام بجای آوردی و لبیک گفتی؟ شبلی: آری.

امام علیه السلام: به هنگام خواندن دو رکعت نماز (طواف)، نیت آن داشتی که به بهترین کارها و بزرگترین نیکی‌های بندگان (که همان نماز است)، خود را به خدا نزدیک می کنی؟ شبلی:

نه.

امام علیه السلام: آنگاه که لبیک گفتی، نیّت آن کردی که به هر چه فرمانبرداری محض خداوند است، سخن می گویی و از هر نافرمانی و معصیتی سکوت می کنی؟ شبلی: نه.

ص: ۱۴۳

امام علیه السلام: نه در میقات داخل شده‌ای، نه نماز گزارده‌ای و نه لبیک گفته‌ای!

وباز پرسید: آیا به حرم داخل شدی و کعبه را دیدی و نماز خواندی؟

شبلی: آری.

امام علیه السلام: به هنگام ورود به حرم نیت آن کردی که هر غیبت و بدگویی مسلمانی از جامعه اسلامی را بر خود حرام می‌کنی؟

شبلی: نه.

امام علیه السلام: به‌هنگام رسیدن به مکه، نیت کردی که فقط خدا را می‌خواهی [و می‌جویی] شبلی: نه.

امام علیه السلام: پس نه به حرم وارد شده‌ای و نه کعبه را دیده‌ای و نه نماز گزارده‌ای! و ادامه داد: گرداگرد خانه خدا طواف کردی؟ و ارکان خانه را لمس نمودی؟ وسعی انجام دادی؟

شبلی: آری.

امام علیه السلام: به هنگام سعی، نیّت آن داشتی که (از شرّ شیطان ونفس) به خدا پناه می‌بری و او که آگاه به پنهان‌هاست، نسبت به این مسأله داناست؟ شبلی: نه.

امام علیه السلام: پس نه طواف خانه کرده‌ای، نه ارکان را لمس نموده‌ای و نه سعی نموده‌ای!

سپس فرمود: آیا با حجر الاسود دست دادی، کنار مقام ابراهیم ایستادی، و دو رکعت نماز خواندی؟ شبلی: نه.

در این هنگام امام علیه السلام فریادی برآورد چونان که گویی نزدیک است از دنیا برود، سپس فرمود: آه، آه ... آنگاه

ص: ۱۴۴

فرمود: کسی که با حجر الاسود دست داده و مصافحه کند، در حقیقت با خداوند متعال دست داده است، پس‌ای نادار ناتوان! بنگر و بیاندیش، و پاداش آنچه را حرمت قائل شده و بزرگ داشته‌ای، ضایع مگردان و همچون معصیت کاران، دستی که به خدادادی (و پیمانی را که با خدا بستی) نگسل و نشکن.

سپس فرمود: آنگاه که نزد مقام ابراهیم قرار گرفتی آیا نیّت کردی که مصمّم بر انجام همه دستورهای الهی و فرمانبرداری از آن و مخالف با هر معصیت و نا فرمانی خدا باشی؟ گفت: نه.

امام فرمود: آنگاه که دو رکعت نماز طواف را به جای آوردی آیا نیّت کردی که با ابراهیم علیه السلام نمازگزاردی و با نمازت بینی شیطان را به خاک مالیدی؟ گفت: نه.

امام فرمود: پس در حقیقت، نه با حجرالاسود دست داده و مصافحه کرده‌ای، و نه در مقام ابراهیم توقّف کرده و ایستاده‌ای، و نه دو رکعت نماز در آنجا خوانده‌ای!

سپس فرمود: آیا بر سر چاه زمزم رفتی و از آب آن نوشیدی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیّت کردی که بر فرمانبرداری خداوند اشراف یافته، و از گناه و معصیت چشم پوشیده و روی گردانده‌ای؟ شبلی گفت: نه. امام فرمود: پس در حقیقت بر چاه زمزم اشراف نیافته‌ای و از آب آن ننوشیده‌ای!

امام سپس فرمود: آیا سعی صفا و مروه را انجام دادی؟

ص: ۱۴۵

و پیاده بین آن دو کوه رفت و آمد داشتی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیّت کردی که میان خوف و رجاء و ترس و امید در حرکتی؟ گفت: نه.

امام فرمود پس سعی صفا و مروه انجام نداده‌ای و میان آن دو کوه تردّد نکرده و راه نرفته‌ای!!

سپس فرمود: آیا سوی منا رفتی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا نیّت کردی که مردم را از زبان و قلب و دست خود ایمن سازی؟ گفت: نه. امام فرمود: پس به منا نرفته‌ای! سپس پرسید: آیا در عرفات وقوف کردی؟ و بالای جبل‌الرحمه رفتی و وادی نَمِره را شناختی و کنار جَمَره‌ها، خدای سبحان را خواندی؟ گفت: آری.

امام فرمود: آیا با وقوف در عرفات، آگاهی خداوند را بر شناخت‌ها و دانش‌ها دریافتی؟ و دانستی که خداوند نامه عمل تو را می‌گیرد و از درون و فکر و قلب تو آگاهی دارد؟

گفت: نه.

امام فرمود: آیا در بالا- رفتن از جبل‌الرّحمه نیّت آن را داشتی که خداوند به هر زن و مرد با ایمان رحمت آورد، و هر مرد و زن مسلمان را سرپرستی می‌کند؟ گفت: نه.

امام فرمود: آیا در وادی نَمِره نیّت آن را داشتی که فرمان ندهی، تا خود فرمان بری و نهی نکنی تا زمانی که خود نهی پذیر باشی؟ گفت: نه.

آیا هنگامی که نزد نشانه و دو نَمِره وقوف کردی، نیّت کردی که آنها بر عبادات و طاعات تو گواه باشند و همراه با

ص: ۱۴۶

نگهبانان خداوند و به امر او از تو حفاظت کنند؟ گفت: نه، حضرت فرمود: پس تو در عرفات وقوف نکرده‌ای! واز جبل الرحمه بالا نرفته‌ای! ونَمِره را نشناخته‌ای! و دعا نکرده‌ای و نزد دو نمره وقوف نکرده‌ای!

آنگاه پرسید: آیا از میانِ دو نشانه عبور کردی و پیش از گذشتنِ از آنجا، دو رکعت نماز گزاردی؟ و پیاده به مزدلفه رفتی و از آنجا سنگریزه جمع کردی و از مشعر الحرام گذشتی؟ گفت: آری.

امام فرمود: وقتی دو رکعت نماز خواندی، نیّت کردی که آن نماز، نماز شکرِ در شب دهم است، که هر سختی را دور و کارها را آسان می‌کند؟ گفت: نه.

امام فرمود: هنگامی که از میان دو نشانه عبور کردی و به چپ و راست منحرف نشدی، آیا نیّت کردی که از دین حق به چپ و راست منحرف نشوی، نه با قلبت، نه با زبانت و نه با اعضای بدنت؟ گفت: نه.

امام فرمود: هنگامی که به مزدلفه رفتی و از آنجا سنگریزه جمع کردی، آیا نیّت کردی که هر معصیت و جهل را از خود برداشتی و هر علم و عمل صالحی را در خود پایدار سازی؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی که بر مشعر الحرام گذر کردی، آیا نیّت کردی که دلت را به بینش اهل تقوی و خوف از خدا بیارایی؟

گفت: نه.

امام فرمود: پس نه از دو کوه عبور کرده‌ای، نه دو رکعت

ص: ۱۴۷

نماز خوانده‌ای، نه به مزدلفه رفته‌ای، نه از آنجا سنگریزه برداشته‌ای و نه از مشعر الحرام عبور کرده‌ای! سپس پرسید: آیا به منا رسیدی و جمره را رمی کردی؟ و سرت را تراشیدی؟ و قربانی‌ات را سر بریدی؟ و در مسجد خیف نماز گزاردی؟ و به مکّه بازگشته، «طواف افاضه» را انجام دادی؟ گفت: آری.

امام فرمود: وقتی به منا رسیدی و رمی جمرات کردی، آیا احساس کردی که به خواسته‌ات رسیده‌ای و خداوند همه حاجت‌هایت را برآورده است؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی سنگریزه به جمرات زدی، آیا نیّت کردی که دشمنت ابلیس را رمی کرده‌ای؟ و با تمامی حج گرانبهایت، او را به خشم آورده‌ای؟ گفت: نه.

امام فرمود: وقتی سرت را تراشیدی، آیا نیّت کردی که از آلودگی‌ها و از گناهان بنی‌آدم پاك شده‌ای و از گناهانت بیرون آمدی، همچون روزی که از مادر زاده شدی؟ گفت:

نه.

امام فرمود: وقتی در مسجد خیف نماز خواندی، نیّت کردی که جز از خدای متعال و گناهت نترسی و جز به رحمت خدا امیدوار نباشی؟ گفت: نه.

امام فرمود: آنگاه که قربانی‌ات را سربریدی، آیا نیّت کردی که با تمسك به حقیقتِ ورع و پرهیزکاری، گلوی طمع را ببری و از ابراهیم علیه السلام، که فرزندش و میوه دلش و گُل قلبش را به قربانگاه آورد و آن را سنّتی برای آیندگان و وسیله‌ای

ص: ۱۴۸

برای تقرّب به خداوند برای نسل‌های بعد قرار داد، پیروی کنی؟ گفت: نه.

امام فرمود: چون به مکّه بازگشتی و «طواف افاضه» کردی، آیا نیّت کردی که از رحمت خدا کوچ کرده به طاعت او بازگردی و به دوستی او چنگ زده و واجبات الهی را ادا کرده‌ای و به خدا نزدیک شده‌ای؟ گفت: نه.

امام فرمود: پس نه به منا رسیده‌ای، نه سنگریزه پرتاب کرده‌ای، نه سرت را تراشیده‌ای، نه اعمال حجّ خود را انجام داده‌ای، نه در مسجد خیف نماز خوانده‌ای، نه «طوافِ کوچ» به‌جاآورده‌ای ونه به قرب خدا رسیده‌ای!

برگرد! زیرا تو حجّ بجا نیاورده‌ای!

سپس شبلی سخت به گریه افتاد و از اینکه نتوانسته حجّ را آن‌گونه که هست بشناسد و مناسک حج را عارفانه انجام دهد، از شدّت ناراحتی به خود پیچید و از آن پس به دنبال فراگیری اسرار و معارف حج بود تا بتواند حج سال بعد را از روی شناخت و یقین به جای‌آورد.

ص: ۱۴۹

خاطرات

بسمه تعالی

زائران عزیز، کارگزاران محترم

روابط عمومی سازمان حج و زیارت از هرگونه نقد عالمانه و پیشنهاد سازنده استقبال می‌کند، ما را در ارائه خدمت بهتر به حجاج گرامی، معتمرین ارجمند و زائران معزز یاری فرمایید.

نمابر شماره ۶۶۹۲۳۳۵، صندوق پستی شماره ۴۵۶۱- ۱۴۵۷۸۱ و ۱۱۱۵- ۱۴۵۷۸۱ و سایت. آماده دریافت نقطه‌نظرات شماست.

روابط عمومی سازمان حج و زیارت

ص: ۱۵۰

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

ص: ۱۵۱

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

ص: ۱۵۲

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

درباره مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم
جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند
بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹
بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.
مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.
اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.
از جمله فعالیتهای گسترده مرکز :
الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی
ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه
ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و...
د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر
ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای
و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)
ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و...
ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : -IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱ ۵۳-۶۰۹۰به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بِدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
اصفهان

WWW